

Transformant l'educació

08.

Tastem el somni

32 experiències per viure el canvi educatiu

Transformant l'educació

Col·lecció dirigida per Xavier Aragay

Quadern

08

Títol

Tastem el somni. 32 experiències per viure el canvi educatiu

Autors

**Xavier Aragay, Jonquera Arnó, Joan Blasco, Pere Borràs, Daniel Iniesta,
Pepe Menéndez, Pol Riera, Lluís Tarín i Lluís Ylla.**

Edició

Mauro Cavaller

Correcció

Maria Furriols

Disseny gràfic i maquetació

Albert Martín

www.liniafina.cat

Fotografia

Berta Alarcó

Impressió

Barcino

ISBN

978-84-608-6559-9

Dipòsit legal

B 10867-2016

© ⓘ ⓘ ⓘ Jesuïtes Educació

Primera edició: maig 2016

Transformant l'educació

08.

Tastem el somni

32 experiències per viure el canvi educatiu

Autors

L'equip que impulsa aquesta col·lecció està format per:

Xavier Aragay

És economista i, des del l'any 2009, director general de Jesuïtes Educació. Partint de la seva extensa trajectòria vital i professional i la seva sempre present vocació de servei, lidera el projecte Horitzó 2020. Aquells que el coneixen de prop diuen d'ell que és visionari, dialogant, exigent i tenaç. Li encanta fer esquemes, jugar amb les paraules i gaudir de la natura pujant els cims més insospitats.

Jonquera Arnó

És mestra i va entrar a l'equip l'any 1993. Des d'aleshores ha aportat ànima al projecte educatiu de JE. De vocació humanista i amb una profunda vida espiritual, treballa sempre amb i per a les persones (diu que no va tenir altra opció, venint al món amb una germana bessona...). Actualment és la directora de l'oficina tècnica de Jesuïtes Educació. És una enamorada del mar.

Joan Blasco

És pedagog i, des del 2015, és el director del model pedagògic de Jesuïtes Educació. Especialitzat en didàctica i organització escolar, la seva missió és la d'assentar els nous territoris pedagògics que obre l'Horitzó 2020. Compagina la seva tasca a la xarxa amb la direcció de l'escola Jesuïtes Sant Gervasi. Practica l'atletisme des de jove i, sempre que pot, s'ocupa del jardí i dels arbres fruiters que té amb la seva dona al Baix Aragó.

Pere Borràs

És jesuïta (aviat farà 50 anys del seu compromís amb la Companyia de Jesús) i actualment és el consiliari de la xarxa de JE. Sempre ajudant a les persones, ha estat, entre d'altres, professor, mestre de novicis, provincial, i president de la Fundació. És un savi en espiritualitat ignasiana i en l'acompanyament de joves i adults. Amb el seu humor directe i contundent gaudeix de la vida, els còmics i el Barça.

Mauro Cavaller

És llicenciat en Filosofia i *coach* especialitzat en escriptors. És l'editor de la col·lecció Transformant l'educació on aporta visió de conjunt i unitat formal. Com a artesà de les idees, escolta, empatitza i encaixa les diferents parts dels temes que debatem. Li agrada molt anar al cinema.

Daniel Iniesta

És diplomat en Relacions Laborals i a JE és el director de recursos humans des del 2011. En formació constant, ha treballat en àmbits sensibles del sector públic com el judicial, menors, adopcions i cooperació. Apassionat de tot el que fa, té sempre la mirada posada en el desenvolupament de les persones. Dorm poc i practica a diari l'esport (neda i corre) i la lectura (generalment sobre el període 1914-1945).

Pepe Menéndez

És llicenciat en Ciències de la Informació i des del 2009 és director adjunt de Jesuïtes Educació. Coneix en profunditat tant la feina a l'aula com la gestió del món educatiu (va ser director de l'escola Joan XXIII). El 2004 va participar en la redacció del Pacte Nacional per a l'Educació. Escriu al seu blog i organitza tertúlies a casa seva al voltant de fantàstics dinars i sopars que ell mateix cuina.

Pol Riera

És diplomat en Ciències Empresarials i és el gerent de la xarxa Jesuïtes Educació. La seva llarga i diversa trajectòria formativa i professional li ha permès adquirir bones habilitats organitzatives i un gran sentit pragmàtic. Li agrada treballar en equip i sempre amb un gran optimisme. Aquells que el coneixen diuen d'ell que és un *self-made man* apassionat de l'esport (els practica quasi tots) i de les motos.

Lluís Tarín

És llicenciat en Pedagogia i està especialitzat en tecnologia educativa i desenvolupament directiu. A Jesuïtes Educació és assessor en lideratge i estratègia. Com a bon savi, observa, llegeix i busca evidències per entendre el món. Acompanya sempre l'anàlisi amb una vinculació emocional, no en va ell és, en un sentit ampli, un home de cor.

Lluís Ylla

És enginyer superior agrònom i a Jesuïtes Educació s'ocupa de temes de planificació i sistemes de qualitat. Ha organitzat l'engranatge d'Horitzó 2020, i amb la reflexió i la pràctica ha contribuït també a desenvolupar una pedagogia de la interioritat. És director adjunt de JE des que es va crear la fundació l'any 2000. És un gran lector i li agrada molt caminar i escriure.

Ara és demà.

Miquel Martí Pol

Ara mateix, en aquest primer assaig amb la meva companyia en el Centre Espiral, després del viatge per Xile, estic molt espantada. No tinc ni idea de què farem; no sé si sortirà bé. Sé que porto en això mig segle, però sento igualment la incertesa.

Pina Bausch

L'home és un centre, dotat de consciència, d'intel·ligència i de poder. Però un centre cridat a sortir de si mateix, a donar-se i projectar-se als altres per amor. L'amor és la dimensió definitiva i englobadora de l'home: la que a totes les altres dimensions dóna el seu sentit, el seu valor o desvalor. Només aquell que estima es realitza plenament com a home.

Pedro Arrupe, sj

Pròleg

Canviar, innovar, no és un fi en si mateix, sinó un mitjà. I en educació, tan sols pot ser un mitjà per a la millora. Però quina millora? Justament, un dels grans problemes de l'educació ha estat donar per descomptat el propòsit de l'educació —per a què eduquem i quins continguts transmetem— i, també, la manera com les persones aprenem. Però ambdues coses cal revisar-les profundament si volem que l'escola generi aprenentatge útil per a la vida.

D'una banda, ens cal revisar el propòsit i tot el que comporta. Avui és difícil trobar una escola que no citi l'informe Delors de la UNESCO (1996), segons el qual l'educació ha d'integrar els quatre pilars de l'aprenentatge: aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a ser i aprendre a viure junts. Ara bé, quan això es concreta en continguts d'aprenentatge, ens adonem que l'escola dedica molt de temps als coneixements (factuals i conceptuals), i ben poc a les habilitats i a les actituds, sobretot perquè els indicadors d'avaluació que fins ara hem emprat se centren fonamentalment en la memòria i la mecànica. La major part del pes, doncs, es posa al primer dels quatre pilars, contra el que l'informe demana.

D'altra banda, ens cal revisar les pràctiques de l'aprenentatge. La inèrcia academicista ens fa pensar que els conceptes s'aprenen memoritzant enunciats i fent exercicis. La recerca, però, ens diu que no. Generacions que han après des de la desmotivació han fet pensar que la motivació i les emocions són irrellevants en l'aprenentatge. La recerca, però, ens diu que són essencials. I així, un llarg etcètera d'evidències de recerca, que l'OCDE (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic) ha sintetitzat en els set principis de l'aprenentatge, que han de fonamentar tota acció educativa. Els podem resumir dient que s'ha de personalitzar l'aprenentatge des d'un enfocament globalitzador, i que el coneixement es construeix a través de situacions que parteixen de la realitat.

Per si fos poc, l'aparició d'Internet i el creixement exponencial de la tecnologia i del coneixement, que transforma la societat acceleradament, juntament amb la diversitat, la desigualtat i el repte mediambiental, fan encara molt més greu que es posi molt més pes en *conèixer* que no pas en *fer*, *ser* i *convivre*, de manera similar al fet que l'aprenentatge es fonamenti en creences obsoletes que no generen competències

funcionals, significatives i complexes. Per això el nou informe de la UNESCO, *Repensar l'educació* (2015), ens urgeix a replantejar el propòsit de l'educació i l'organització de l'aprenentatge.

Les experiències que s'expliquen en aquest quadern mostren el treball valent de professionals que no es volen conformar amb la inèrcia i que s'atreveixen a fer front als reptes que la societat del coneixement ens demana. Amb l'Horitzó 2020, Jesuïtes Educació s'incorpora al conjunt d'escoles que avui estan demostrant que el canvi educatiu és possible, i gràcies al treball conjunt de totes elles podrem aconseguir que el nostre país tingui un sistema educatiu avançat.

Eduard Vallory i Subirà

President del Centre UNESCO de Catalunya

Índex

<i>Introducció</i>	I. Un curs ple de reptes	II. El MOPI	III. La NEI	IV. La xarxa	V. Un curs ple de sorpreses
13	14	20	36	56	74
 <i>Taula de continguts</i>					
82					

Introducció

Diuen que les coses bones es fan esperar, que els viatges que més assaborim són els que imaginem i preparem molt abans de començar-los. Quan va començar la nostra aventura?

Nosaltres, com força companys del món educatiu, fa temps que som conscients de la necessitat d'un canvi a les escoles. La diferència, potser, és que des de l'any 2010 a Jesuïtes Educació hem treballat de manera intensa i sostinguda per fer-lo realitat.

I des d'aleshores fins al setembre del 2014 han passat cinc anys, un període ple d'aprenentatges (només cal veure que aquest quadern de la col·lecció Transformant l'educació és el o8).

Podem dir que aquest temps és necessari, que el repte és gran. Molts centres que s'han interessat per la nostra experiència d'innovació ens pregunten què han d'activar per començar ja el curs que ve. La resposta és sempre la mateixa: «Abans de fer res, en primer lloc atureu-vos i reflexioneu».

Si ens podem fer una idea de la magnitud del canvi pensant en el tipus d'expedició que necessita cinc anys de preparació, també podem fer-nos una idea de l'energia que es desprèn en sortir finalment de casa.

El curs 2014-2015 va ser quan vam fer, en aquest camí ple de discontinuïtats, el salt definitiu. Estem en marxa —ara sí— per uns paisatges completament nous.

En aquest quadern volem donar testimoni de l'experiència que suposa tirar-se a la piscina. L'escrivim durant el novembre del 2015, quan el segon curs de les experiències pilot del MOPI i de la NEI ja ha adquirit velocitat de creuer i quan ja tenim la certesa que surem en una nova aigua.

Estem aprenent a nedar. Avancem plegats fent equip, estant atents, sabent on volem anar i fluint alhora amb les sorpreses, les alegries i dificultats del camí. Fem realitat l'Horitzó 2020: vivim el somni. Veniu a fer camí?

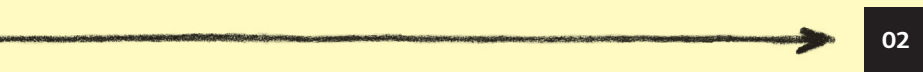
Xavier Aragay

*Director de la col·lecció Transformant l'educació
i director general de Jesuïtes Educació*

I. Un curs ple de reptes

01

Del quadern 04 al 08

02

Preparats per l'estrena

03

Un, dos, tres... Acció!

08. Tastem el somni. 32 experiències per viure el canvi educatiu

01.

Del quadern 04 al 08

Abans de començar creiem que és oportú situar-nos dins de la col·lecció Transformant l'educació. Aquest projecte, que pretén posar en paraules l'experiència viva de l'Horitzó 2020, també està en construcció.

El quadern 01 és una reflexió inicial que no s'emmarca en un temps concret. Es tracta d'enfocar l'objectiu, de mirar les coses d'una manera diferent de com ho hem fet fins ara.

El quadern 02 fa referència al període comprès entre els anys 2000 i 2012, i ens dona perspectiva. Els números 03, *Formulem l'horitzó* i 04, *Passem a l'acció*, recullen els progressos assolits cada curs (2012-2013 i 2013-2014, respectivament).

En els tres quaderns següents fem una parada en el camí i presentem els models que articulen la nostra proposta. Aquests són el resultat de la participació i dels debats i construcció interna que s'han realitzat a l'ecosistema de seminaris entre els anys 2010 i 2015.

Ara, amb aquest quadern 08 que aquí encetem, reprenem el fil argumental i enllacem amb el quadern 04,

Passem a l'acció, la crònica dels darrers preparatius abans de viure el somni.

Així mateix, aquest volum de la col·lecció suposa també el tancament de la segona fase de la publicació. Amb la sortida d'aquests quatre nous quaderns, tornem a agafar aire per programar els que apareixeran més endavant i en els quals continuarem descrivint i compartint el nostre apassionant camí.

I és que la innovació ja no és una opció: ha vingut per quedar-se. Així, com veurem repetidament, el seu moviment constant no serà una excepció en la rutina, sinó tota una manera de viure el present.

02.

Preparats per a l'estrena

Vèiem en el quadern dedicat al MCEFE (Model de Canvi d'Espai Físic de l'Escola) que els espais on vivim es poden considerar escenaris. Si l'escola és un escenari d'aprenentatge, els dies previs al 15 de setembre del 2014 van ser com aquells moments tan especials abans de l'estrena.

Amb el suport de tota la xarxa, hem confeccionat la nova escenografia, i els mestres i professors, després d'assajar molt, desprenen força, il·lusió i molts somriures. Estem preparats per al canvi.

Els alumnes de ben segur que han viscut un estiu intens, i els pares i les mares, per la seva banda, també tenen ganes que arribi la data assenyalada. Enguany, a més a més, cal afegir aquesta expectació extra perquè s'inicia la primera promoció de l'escola que volem.

Preparar-se per a l'estrena és el mateix que demanar que tothom ocupi el seu lloc. I aquí trobem el canvi radical que suposa l'Horitzó 2020: passar del somni a l'acció. N'hem parlat nombroses vegades, però fins que no es viu no s'arriba a comprendre del tot.

Aquesta reconsideració de rols, de papers en el muntatge teatral, potser ens farà trontollar una mica. En tot cas, ha arribat l'hora de portar-la a la pràctica i de saber, finalment, quina acollida tindrà per part dels nens i nenes, i dels nois i noies.

L'escenari és buit i les aules, plenes de llum i de color, només han vist, fins ara, la cara de sorpresa dels educadors. Què els semblarà, als protagonistes de la nova escola? Pujaran a l'escenari i el gaudiran? Quines obres representarem plegats al llarg d'aquest curs tan apassionant?

03.

Un, dos, tres... Acció!

Es fa el silenci i comencem. Les accions tenen el do de ser realitats precises. Així, iniciar les experiències pilot és com deixar de parlar de l'abstracte o l'hipotètic.

I quin bé que ens fa... Perquè innovar és actuar. És a dir, projectar i sortir al carrer, dues accions que cal fer gairebé al mateix temps. Si no funciona, si les dades ens indiquen que estem equivocats, haurem de reconsiderar les coses i tornar a començar. Així és com a Jesuïtes Educació practiquem la innovació...

Com dèiem en l'apartat anterior, l'acció ara la protagonitzen els alumnes. Nosaltres hem anat definint els diferents marcs, del més general, com ara la missió educativa de les escoles jesuïtes, al més concret, com són les dinàmiques previstes per aquest primer dia de curs.

Però el marc no deixa de ser això: un context perquè hi aparegui la vida. En la nova escola de res no serveix induir només a l'acció; cal que aquesta sigui genuïna, que les voluntats individuals i col·lectives es posin en moviment per si mateixes i que es reservi espai i temps per a la reflexió.

Recordem que el professor ja no és el protagonista central, sinó que transformem els centres d'ensenyament en centres d'aprenentatge... Els educadors són, en tot cas, els directors de l'obra. Qui puja a l'escenari, però, són els alumnes, els protagonistes, per mostrar-se i dialogar amb la societat.

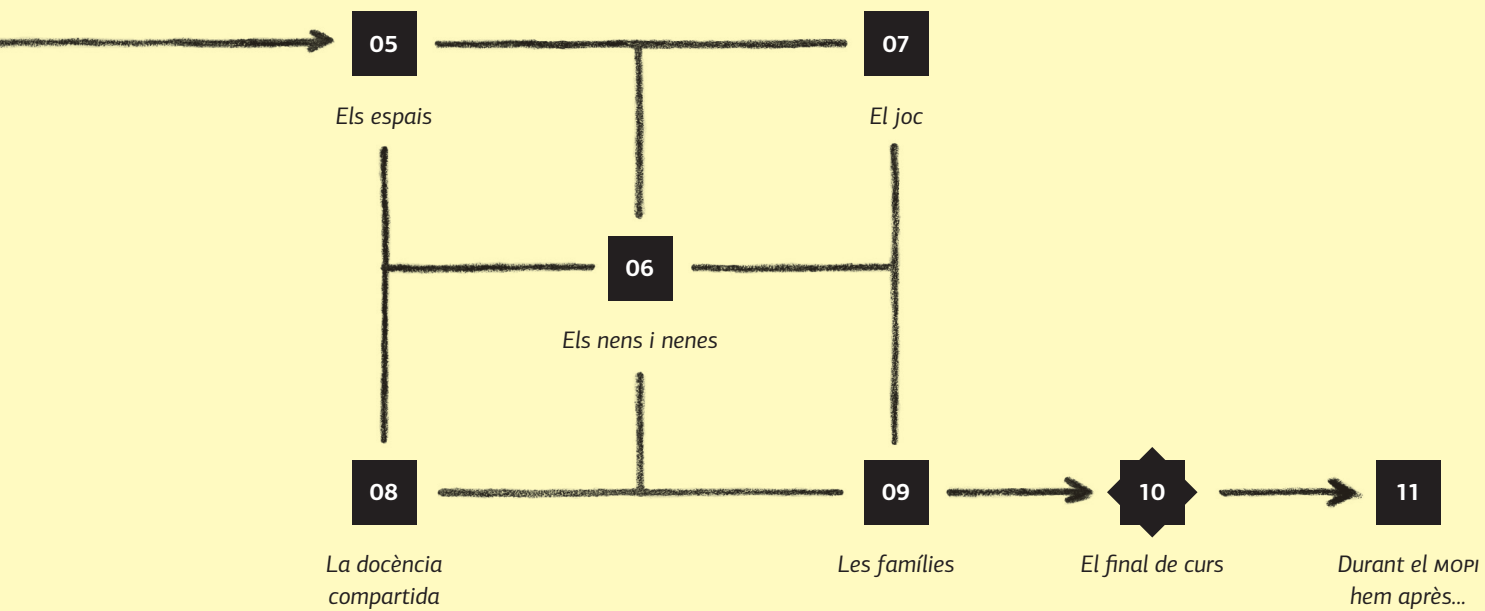
I el dia de l'estrena, el moment en què s'obren les portes i entren els més petits al MOP i els joves a la NEI, tot són bones sensacions. Sembla mentida com podem arribar-ne a ser de vitals si ens ho permetem, com podem compartir si hi ha qui ens escolti...

El repte del curs serà recollir aquest entusiasme inicial i ajudar-lo a créixer ben amunt. Tot és possible, perquè tota la xarxa comença el curs posant el millor perquè succeeixi el millor. Endavant.

II. El MOPI

04

Primers compassos

Testimonis

Obro els ulls i sento soroll a la cuina. Els pares ja es deuen haver aixecat. És veritat, és dilluns. Que bé! M'encanten els dilluns quan tornem a l'escola i comencem una nova setmana. Potser comencem el dia a l'amfiteatre explicant el que hem fet el cap de setmana i després juguem, o fem matemàtiques. Potser pintem o escrivim les lletres del nostre nom. La meva lletra és molt fàcil: és com una muntanya amb un cinturó. I la del meu amic Josep és com el ganxo del Capità Garfi. Quin temps farà avui? Si fa bo, berenarem al bosc i podrem recollir pinyes i bastons. A la tarda els ho ensenyaré als pares. Quina emoció! El MOPI és una sorpresa!

Aleix Zaragoza

Dilluns, 19 d'octubre del 2015

8:05 h.

04.

Primers compassos

Papallones a la panxa. Olor de pintura. S'aixeca el teló i comença la funció. L'inici del MOPI al setembre del 2014 va ser com la inauguració dels Jocs Olímpics de Barcelona del 1992: molta il·lusió i molt entusiasme, força nervis, alguns dubtes i també diversos operaris encara treballant.

L'Horitzó 2020 suposa un canvi participatiu, sistemàtic i disruptiu. Aquí en tenim una mostra clara. Des que vam acordar posar en marxa l'experiència pilot en l'educació infantil, hem sumat esforços per fer possible en un temps rècord aquest inici de curs tan especial.

Perquè res no serà com abans. Aquest és un repte sobretot per als mestres i les famílies: sortir de la zona coneguda per practicar una nova manera d'entendre i de viure l'escola.

Comencem amb moltes ganes, també nosaltres ens estrenem amb el nou P3 a Jesuïtes Poble Sec, Gràcia, Casp i Lleida. Mai abans no havíem treballat amb tants nens junts i amb tantes mestres simultàniament, i hem de reconèixer que el primer dia sentim una mica de pànic escènic...

Els protagonistes, els nens i nenes, arriben amb la seva vitalitat i curiositat característiques. A ells no els cal desaprendre res; n'hi ha que fins i tot no han anat a l'escola bressol. El seu repte és seguir creixent, jugant, gaudint d'aprendre i de compartir.

Durant els primers compassos també sentim alguns plors; és ben natural. No tenim pressa. Els pares i mares acompanyen els seus fills en la descoberta dels espais, els companys, els mestres. Noves joguines i materials: tot és una aventura. Fem l'inici del dia, una cançó, unes imatges, asseguts a l'àgora, un nou món màgic a l'abast...

05. *Els espais*

És el que més impressió fa... Una única sala per a P3 distribuïda en racons. Molta llum i colors vius. Els nens i nenes de seguida se'l fan seu. Hi ha rampes, amagatalls, grades... Tots els nostres dubtes esvaïts en pocs minuts: el nou espai no és una aula, és casa seva!

Cal dir que aquesta realitat té la seva pròpia història. El MOPi ha suposat per als mestres l'oportunitat de dissenyar per primera vegada els espais en els quals acompanyarem els nostres alumnes.

De la sorpresa inicial al treball imaginatiu i en equip. Ara, finalment, els fets. Més possibilitats per als alumnes, una gran aula amb quatre espais d'ús flexible: àgora, zona experimental i artística, zona de joc simbòlic i zona polivalent.

També un element transgressor com pot ser un tobogan o una casa amb balcó. I el mobiliari flexible, que permet canviar ràpidament la configuració i crear espais més petits i íntims.

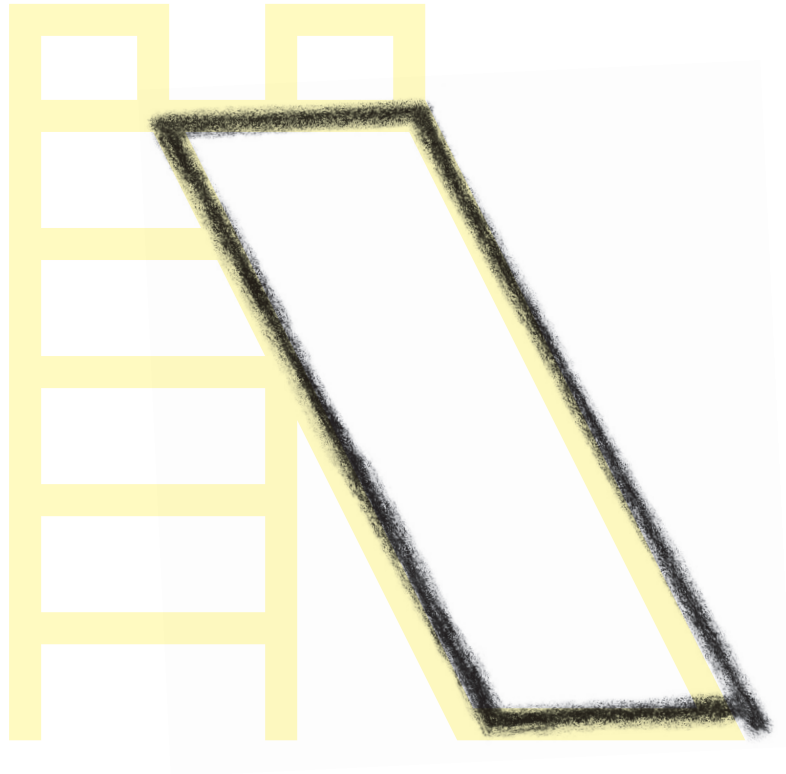
Posar els espais al servei del projecte educatiu és una peça clau de l'Horitzó 2020, i en aquest

curs hem vist fins a quin punt això és així. Revisem els conceptes d'ordre i de disciplina, i treballem a favor de l'experimentació i l'aprenentatge dels alumnes.

Així, l'educació es desenvolupa en espais que promouen la socialització, que ajuda a créixer la capacitat de conviure amb els altres.

I recollim l'experiència de P3 per incorporar els ajustaments als nous espais de P4. Perquè és ben veritat que el paper ho aguanta tot; després cal veure què passa en el món real... Posem a prova les intuïcions inicials i redissenyem.

En aquesta segona fase, per exemple, hem incorporat sales de treball amb tancaments de vidre que ens permeten, en determinades ocasions, disposar de més possibilitats relacionals.

Testimonis

Els nens i nenes del MOPI de P4 ja s'han posat la bata de plàstica perquè anem a pintar una màscara de Carnestoltes. Estan els 44 alumnes junts a l'espai de Saturn, preparats per començar l'activitat. Hem distribuït el material per l'espai i veig com es comencen a organitzar entre ells decidint com elaboraran la tasca que han de fer. M'emociono en veure com 44 nens i nenes de quatre anys són capaços, alhora, de fer una activitat sols, concentrats, en silenci i sense molestar-se. Sembla que hagi passat un àngel! A la tarda, he quedat amb una amiga que també és mestra i em diu: «No em crec que dues classes alhora siguin capaces de fer una activitat plàstica sense jugar, pintar les parets o tirar la pintura a terra». Després de posar ulls com taronges davant de tanta incredulitat, li contesto: «Al MOPI tot és possible».

Rossana Llimona

Dimarts, 2 de febrer del 2016

15 h.

06.

Els nens i nenes

Sabem de la capacitat d'adaptació dels nostres alumnes perquè, com hem dit anteriorment, no tenen idees preconcebudes. Per a ells tot és nou, però també ho haurien estat les antigues aules i la manera de fer tradicional.

Com estan responenent els nens i nenes a l'experiència pilot del MOPI? Molt i molt bé. Tan bé que ens estan trencant esquemes. I ens adonem que, de nou, el repte és en el nostre terreny.

Nosaltres hem d'aprendre que tan sols som el seu context. Cal que deixem que la vida es desplegui i, en tot cas, acompanyar-la i estimular-la en determinats moments. Són els petits els que aprenen a caminar...

Pensem que els alumnes tenen uns límits que al llarg del curs s'han mostrat com fantasies pròpies dels adults. Només una dada: el P3 del MOPI ha doblat, respecte d'altres cursos, el nombre de noves paraules assimilades. Ara són ells, i no els mestres, els qui parlen de manera preferent.

Estem sorpresos de la seva capacitat d'autonomia i de socialització. Com s'entenen i s'adapten, les seves enormes possibilitats d'aprendre de manera significativa

incorporant els continguts a la seva vida quotidiana amb naturalitat. Des de petits, afavorim el reconeixement de la diversitat (de gènere, d'origen, de caràcter...) per acompanyar l'infant perquè esdevingui un futur ciutadà.

I no només veuen triangles rectangles a les porcions de pizza, sinó que també tenen la capacitat d'aturar-se i dir: «Tinc un problema». Prenen decisions mirant, veient i preguntant-se. Incorporen destreses de pensament com ara comparar i contrastar.

Per a ells tot és interessant, i la motivació ja la porten inclosa. El joc, com veurem en l'apartat següent, és la peça clau. Desprenen alegria i passió: passió per aprendre i gaudir, passió que massa sovint van perdent a mesura que van creixent... Potser perquè els anem imbuïnt que fer-se grans és deixar de jugar i treballar de valent?

Quantes coses que ens queden per aprendre encara! Els educadors som els primers sorpresos per l'evolució dels nens i nenes del MOPI. Com assenyala la neurociència, treballar a partir de la plasticitat neuronal dels alumnes és el camí. Fins on podem arribar, només ells i el seu passar-s'ho bé sabran dir-ho.

07. *El joc*

Dèiem que l'estimulació primerenca troba els seus límits en el benestar i el gaudi dels infants. En aquest sentit, el joc es mostra com un element clau en l'objectiu de minvar la poda neuronal que es produeix en aquesta etapa. Jugar ens permet sostenir la motivació i l'atenció, arribar més lluny, aparèixer i compartir des de la nostra autenticitat.

Per als nens i nenes tot és un joc, però mentre un alumne, després d'haver estat tot el matí jugant a classe, ens preguntí quan sortirem al pati a jugar, es fa evident que alguna cosa no està funcionant correctament...

Perquè no és el mateix participar des de l'obediència de «ara toca fer aquesta dinàmica», que lliurant-se voluntàriament i creativament a l'activitat proposada. I és que *jugar* i *entrar en joc* són fenòmens diferents: no és la tasca o l'objecte, sinó l'actitud.

D'altra banda, podríem pensar que el joc és una cosa que els mestres d'infantil dominem millor que altres educadors d'altres etapes, però al llarg del curs hem descobert les nostres mancances davant d'aquest món ple de subtileses i profunditats.

On són les joguines a l'aula? Hem de vincular els racons als continguts? De quina millor manera podem recollir les construccions que amb tanta dedicació han aixecat els alumnes?

Acompanyats per l'Imma Marín i l'Esther Hierro de Marinva, hem dedicat molt de temps a reflexionar, aprendre i llegir autors referents en la matèria. I encara ens queda espai per recórrer perquè, malgrat que estem contents del que hem avançat, hem obert un camí infinit de possibilitats i creativitat.

En resum: jugar no és una activitat per als més petits, sinó una actitud vital a la qual estem tots convidats i que ha d'ocupar un paper fonamental en l'educació.

Testimonis

—Mama, mama, juguem? —pregunta la Júlia—. Si tinc tres caramels i me'n menjo un, quants en tinc?

—Júlia, això on ho has après? —li contesto jo, sorpresa.

—A l'escola. És que juguem a fer preguntes divertides.

—Que bé! D'aquestes preguntes se'n diuen problemes, Júlia.

—No, mama. No són problemes; és un joc de preguntes divertides. Juguem, mama?

Juguem a fer preguntes divertides?

M'adono que veritablement els problemes no són un problema per a ella.

Aleshores faig la següent reflexió: aquestes «preguntes divertides» són un joc per a ella perquè la Júlia a l'escola hi va a jugar. Quan li pregunto què ha fet avui a l'escola, la resposta sempre és la mateixa: «Jugar, mama!». Que feliç em fa saber que tot el seu procés d'aprenentatge sempre és un joc per a ella.

Raquel Pascual

Dimecres, 11 de febrer del 2015

17:15 h.

08.

La docència compartida

Venim de la tendència de fer grups d'alumnes cada vegada més petits i d'incorporar cada vegada més especialistes a l'aula. Aquests eren criteris que gairebé ningú qüestionava.

El canvi disruptiu que és l'Horitzó 2020 ens fa replantejar-nos-ho tot i, posant l'alumne al centre de l'acció educativa, a Jesuïtes Educació hem integrat aules, grups i mestres. Un altre cop, «Només junts serà possible»...

Ens hem submergit de ple i en poc temps en noves maneres de treballar. Hem après a jugar de nou i a fer-ho en equip. A l'inici del projecte podien haver-hi certes recances sobre el fet de sentir-se observat o jutjat pels companys, però dia a dia s'han anat esvantint.

Ara pensem plegats, som més creatius, ens dividim el treball, som més forts i capaços. Aquí, com en qualsevol veritable equip, també es pot aplicar aquell proverbi que diu: «Si vols anar ràpid, camina sol; si vols arribar lluny, camina acompanyat».

Tots hem esdevingut tutors de tots, independentment dels alumnes que acompanyem més acuradament.

Tots hi contribuïm, i els nens es dirigeixen a tots els educadors, no només al seu referent. I ara ens preguntem com podíem funcionar d'altra manera.

La plena convicció i l'inesgotable dedicació ens han permès avançar en la direcció adequada. Passats els mesos, tenim una gran complicitat a l'aula (amb una sola mirada ja ens entenem), i a la xarxa... quina energia quan les mestres de les quatre escoles del MOPi ens vam retrobar el gener a Raimat!

Pels educadors, les experiències pilot són una crida i una oportunitat. I és que un altre dels lemes de l'Horitzó 2020 és: «Sense tu, serà; però amb tu, serà diferent». Volem que hi siguis i comptem amb tu, amb la teva singularitat, la teva peculiar aportació.

L'inici d'enguany del grup de P4 ha estat d'allò més curiós. Les noves eren les mestres; els alumnes ja coneixien la proposta i s'hi trobaven d'allò més còmodes. Quants aprenentatges...

09.

Les famílies

Dels lògics dubtes inicials davant les dimensions dels grups i les aules, a l'agraïment i la inquietud per si el MOPI continuarà a P5. Aquest ha estat el punt de partida i el punt d'arribada de la majoria de famílies de P3.

Sabem que les famílies són les grans còmplices d'aquesta aventura. I des de bon començament hem obert les aules perquè entrin i puguin compartir estones, no com a mers observadors i oients d'activitats programades, sinó com a coprotagonistes en la nostra tasca més concreta i diària.

Optem per la transparència i la permeabilitat: que l'escola no sigui un món independent a la realitat dels alumnes. Col·laborem plegats, enriquint-nos mútuament. Així, pares i mares ens han ofert el seu temps i les seves ocupacions professionals i personals per aprendre encara més.

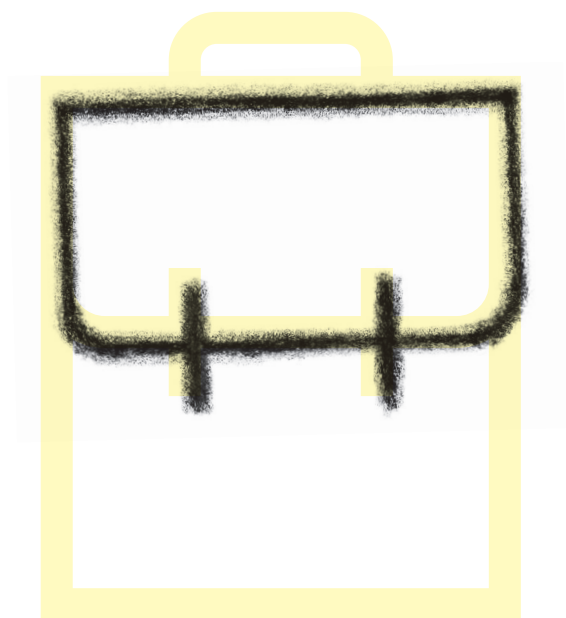
De sortides per conèixer la policia o els bombers a contactes amb granges de porquets o contes a l'aula. Cada escola ha trobat la seva modalitat, algunes de manera sistematitzada, d'altres, més flexible. El fet és viure i gaudir que l'escola és cosa de tots.

Testimonis

Estic a casa esperant que arribi el Sergi. Arriba tot il·lusionat, amb moltes ganes d'explicar-me una cosa. Porta un paper i, ensenyant-me'l, em diu: «Mama! M'ha tocat la pregunta "Com són els coets?"! Hem de buscar i pensar com fer-ho! Ho busquem per Internet?». Aprofitem que el petit està tranquil per entrar a Google i buscar informació. Després continua amb el seu pare i per fi ho troben. Ve corrents i em diu: «Mama, ja ho tenim! Farem un coet que pot volar! El muntaré amb el papa i amb tu el decoraré». Quan ja està fet, sortim a fora a provar-ho i funciona! Dos dies després el Sergi el presenta amb nosaltres a classe i és que al MOPI, els pares sempre hi som ben rebuts.

Laia Marondo

Divendres, 16 d'octubre del 2016
18 h.

10.

El final de curs

Al juny del 2015 vam acabar el primer curs de MOPI molt contents i satisfets. I també un xic cansats, tot s'ha de dir. Hem treballat intensament. El cert és que tots hem après molt: alumnes, mestres i pares i mares.

Ha estat un repte important ple de reflexió i empena. Els nens i nenes ens han sorprès amb la seva capacitat d'aprendre, de crear i d'innovar. Hem corroborat també el que ja sospitàvem, que les limitacions els les posem els adults.

Al llarg del curs les famílies ens han donat paraules constants d'agraïment i admiració pel que estàvem fent per als seus fills, i això és un tresor. Molts alumnes en acabar el curs no volien marxar de vacances. No cal dir res més...

Als mestres se'ns fa difícil recollir tot el que hem après. Ha estat una nova mirada a la nostra gran vocació, els nostres alumnes, com també als companys i a les famílies.

Hem renovat la nostra formació, no només amb cursos, sinó tornant a beure de les fonts de la pedagogia,

del que ens diu la neurociència i la neuroeducació. Ens hem tornat a sentir estudiants.

I amb l'interès que el projecte ha despertat, també hem explicat el MOPI a persones de les universitats, periodistes i altres mestres. Quin respecte que ens feia al principi —no ho havíem fet mai—, però el retorn que ens han fet ens ha donat una confiança impensable.

Tots marxem de vacances amb la motxilla ben plena d'experiències i sentim que hem iniciat un camí sense retorn, ple d'entusiasme cap a l'escola que entre tots estem construint. D'alguna manera, tots hem recuperat la mirada genuïna dels infants.

11.

Durant el MOPI hem après...

Per dir-ho d'alguna manera, l'experiència està sempre en marxa. Així, abans que arribi l'avaluació del MOPI pròpiament, podem dir que, si estem atents a tot allò viscut durant el dia a dia, ja estem aprenent. En aquests primers compassos del MOPI hem après que:

- És crucial entendre que aprendre és descobrir, i aprendre és aprendre a viure amb els altres.
- Els nois i noies en l'etapa del MOPI aprenen amb la ment, amb el cor i amb el cos.
- Aprendre, sens dubte, vol dir construir significats. Quan aprenem atribuïm sentit a allò que tenim en el nostre context.
- Quan són capaços d'elaborar una representació pròpia i personal sobre els objectes de la realitat o sobre els continguts, és quan estan aprenent. Perquè a-prendre vol dir construir significats.
- Els infants realitzen aprenentatges significatius per ells mateixos; és el que hem anomenat aprendre a aprendre.
- De fet, quan afavorim l'activitat dels infants, ells modifiquen progressivament els seus esquemes de coneixement.
- El clima de les aules del MOPI és molt relaxant. Un clima de respecte mutu. Això incita que els nens busquin la companyia i siguin solidaris.
- Els mestres respecten i escolten i, quan fa falta, donen un cop de mà. D'aquesta manera, els infants se senten estimats.
- En l'educació infantil, a través de l'experimentació, de l'acció i del joc, es construeixen aprenentatges significatius.
- A més de l'acció i el joc, la interacció i convivència amb altres persones també permeten la socialització dels infants.
- D'aquesta manera, la maduració es va fent palesa i se n'evidencia el desenvolupament i creixement. Es tracta d'afavorir les relacions interpersonals de qualitat.
- És a través d'aquestes relacions de qualitat amb tots els membres de la comunitat educativa

que es va construint l'autoestima, la cooperació, la confiança. Tot això en un ambient càlid, acollidor i segur per als infants.

- Durant l'educació infantil, es desenvolupen els nivells sensorials i motors. Els nens i nenes desenvolupen els sentits i la motricitat general i també la motricitat fina. Exploren i es mouen tot analitzant l'espai que els envolta i manipulant diversos objectes per tal de descobrir, a poc a poc, reaccions i possibilitats del seu cos. Al mateix temps, són conscients de la seva seguretat i de tenir cura del propi cos.
- El MOPI ajuda el desenvolupament emocional. Els nens i nenes construeixen autoestima i aprenen a reconèixer i expressar els seus interessos, les seves necessitats, així com també els seus sentiments i emocions. També aprenen a confiar en els altres i a millorar les seves relacions interpersonals. Progressivament, van expressant el seu desig de conèixer i aprendre exercint l'autonomia a través dels centres d'interès, de les

activitats, dels racons, dels jocs i, en general, de la vida a la classe.

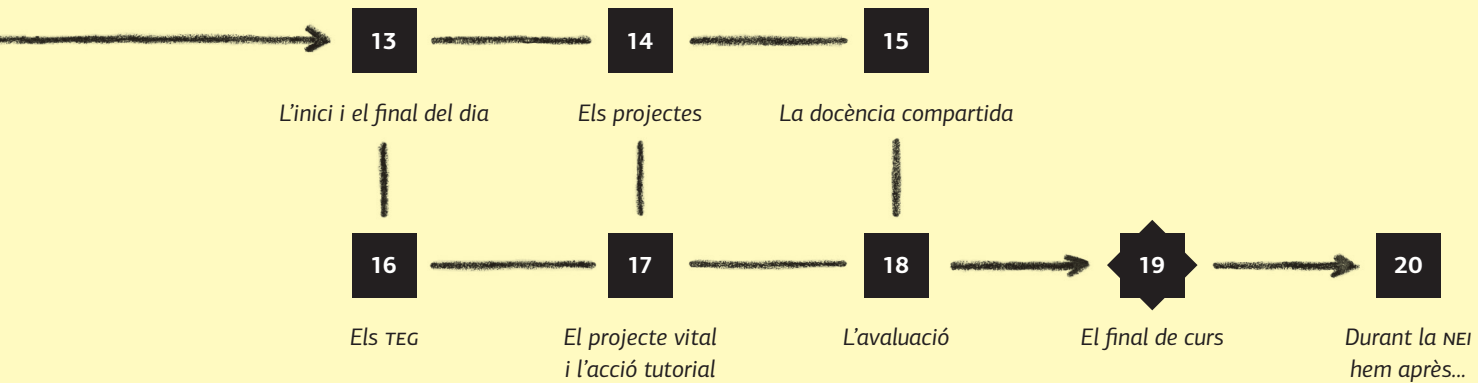
- El compromís amb els altres és una de les dimensions de la personalitat que s'associa al desenvolupament social. De fet, els nens i nenes afronten la seva comprensió del món posant en joc i confrontant els seus interessos i gustos amb els de la resta d'infants.
- És amb els altres que aprenen a resoldre els conflictes en un esperit de respecte i de justícia. Els nens i nenes aprenen a compartir els seus jocs i a viure i respectar les regles del grup. Són les beceroles de la construcció moral.

Per tancar aquest bloc, podríem dir que en el moment en què redactem aquestes línies, estem fent molts aprenentatges al MOPI i, malgrat tot, som encara en aquest impàs entre la intuïció provisional i l'avaluació precisa de l'experiència innovadora. Cada cosa té la seva validesa, importància i temps. Seguim endavant.

III. La NEI

12

Primers compassos

08. Tastem el somni. 32 experiències per viure el canvi educatiu

12.

Primers compassos

La NEI (Nova Etapa Intermèdia) comença amb el retrobament dels amics i amb les cares dels alumnes entrant als nous espais. Com dèiem anteriorment, tant de bo fóssim capaços de recollir aquesta il·lusió i no perdre-la ja en tota l'escolaritat d'aquests nens i nenes: volem aprendre amb ells...

Amb aquest esperit comencem a Jesuïtes Sant Gervasi, El Clot i Lleida la primera setmana dedicada a l'adequació al nou context. En aquests primers compassos no ens fixem uns continguts curriculars específics, sinó que treballem un projecte inicial que ens servirà per situar-nos.

Estrenem aules, àgores i passadissos amb un mobiliari particular que ens demana noves maneres de relacionar-nos-hi. També tenim un grup classe més gran amb nous companys i ara disposem de tres tutors treballant de manera simultània amb els alumnes.

Són molts canvis, i més encara quan el que volem és iniciar una nova manera de viure l'escola. Els primers compassos són d'acció tutorial: fem preguntes sobre com comencem el curs respecte

a l'any passat, qui som, què volem que succeeixi en els propers mesos.

I de mica en mica anem coneixent la proposta de la NEI: els ritmes, les prioritats, el funcionament i les normes. Hem passat de la tradicional sessió informativa vertical —de dalt a baix, podríem dir, de professor a alumnes—, a una introducció des dels alumnes mateixos.

Defugim de l'arbitrarietat que, a més a més, sense jerarquia és insostenible, i optem per un acostament basat en l'experiència. Els alumnes descobreixen ells mateixos els usos de la grada i els pufs, per exemple, o què suposa treballar en equip amb altres companys.

Amb la NEI, aprofundim i millorem la cultura relacional de l'escola i de seguida hi ha bones respostes per part dels nens i nenes de 5è de primària i 1r d'ESO.

Testimonis

Torno cap a casa i vaig sol al cotxe. Al cap em vénen els últims quaranta-cinc minuts a l'aula. Amb els nens hem fet el final de setmana i hem reflexionat sobre com ens ha anat el projecte Pessebre i també la setmana en general. Dificultats, aprenentatges fets... Els hem demanat que cadascú resumís amb una sola paraula què ha estat el projecte per ells. Tots i cadascun dels quaranta-cinc nens i nenes de la classe han estat capaços de fer-ho, sense que es repetís cap paraula. Jo penso: Déu n'hi do! Quin exercici més bo! S'adonen del que han viscut durant la setmana i ho valoren. Però encara han anat més enllà i ens han demanat de posar un nou rol a l'aula: «els pensadors de la paraula setmanal». Volen que alguns companys s'encarreguin d'observar la classe durant la setmana i atribuir-li una paraula significativa. Genial! Han sentit la necessitat d'observar el que passa al seu voltant, sense ser-ne ells els protagonistes directes. Comencen a ser «persones per als altres!»

Joan Capdevila

Divendres, 18 de desembre del 2015

17:20 h.

13.

L'inici i el final del dia

Una peculiaritat de la NEI és l'espai d'inici i final del dia, i d'inici i final de la setmana. De manera destacada trobem aquesta atenció en la persona, en els alumnes.

Al matí, durant els vint primers minuts del dia tot s'atura i, després de deixar la motxilla i predisposar-nos, ens relaxem i concentrem. Hi ha dinàmiques que ens ajuden: tanquem els ulls, sentim música, veiem un vídeo, una estona de pregària...

I ens fem preguntes: «Com estic?», «Com em sento?», «Què va passar ahir al món?». Surten molts temes relacionats amb la realitat que ens envolta i amb el creixement del nostre projecte vital: un terratrèmol, els premis Nobel, la mort o la catalana de l'any. L'escola, recordem-ho, ha d'obrir les finestres al món.

Els tutors acostumem a preparar l'inici del dia relacionant-lo amb el projecte vital. Els quinze minuts del final del dia, en canvi, els dediquem a recollir i agrair el que hem viscut i hem après durant la jornada.

Quin gran canvi que és sortir de l'escola amb els deures dictats pel professor després que soni el timbre,

o amb aquesta reflexió conscient...! I és que per desenvolupar el projecte vital és crucial fer-se preguntes i tenir temps per escoltar les respostes.

També dediquem un temps al començament i al final de la setmana per enfocar i avaluar l'aprenentatge. Explorem les motivacions, els motius: de nou, contactem amb la realitat i observem necessitats, vivim el nostre compromís i ens proposem reptes.

Ens interessem en primer lloc per les metes d'aprenentatge, no tant pels continguts. I en els finals de setmana comprovem els progressos i les dificultats, un *feedback* que ens permet, d'una banda, el metaaprenentatge i, de l'altra, l'ajustament del ritme previst al ritme real dels alumnes.

14.

Els projectes

En l'apartat anterior ja s'ha intuït, i en el quadern 05 ho hem explicat detingudament: a la NEI treballem per projectes. Només així l'aprenentatge esdevé significatiu i preparem els alumnes per al segle XXI. Perquè, els adults, treballen per assignatures o per projectes?

En aquesta manera de concebre i practicar l'acció a l'aula hi distingim tres elements clau:

1. El repte que ens dóna un focus real i amb sentit i és, per tant, l'element a partir del qual s'organitza tota la resta.
2. La transversalitat que ens permet aconseguir el repte. En aquest viatge necessitem activar recursos propis i adquirir coneixements diversos.
3. El treball en equip i individual que ens emmarca les interaccions i els espais de l'aventura.

Afegim que, en una setmana típica, al treball per projectes hi dediquem el 60% del temps, mentre que destinem el 30% restant a les matèries específiques (Música, Educació física, Segona llengua estrangera

i càpsules teòriques dins dels mateixos projectes). Finalment, dediquem un 10% a reflexionar, tal com hem comentat en el punt anterior.

Però per parlar dels projectes res millor que descriure el CREA, el projecte que decideixen per complet els alumnes, el nivell més alt que hem aconseguit de personalització.

Si en la majoria de projectes comptem amb un relat motivador però preparat prèviament pels professors, aquí obrim les possibilitats de bat a bat. «Trio això perquè m'agrada», aquesta és la consigna. Després agrupem interessos i constituïm sis equips (un per cada tutor del curs) per tirar endavant els projectes.

Durant el segon trimestre hem dedicat, així, una tarda a la setmana al CREA. La darrera setmana abans de les vacances de Pasqua ha estat intensiva, amb una mostra final oberta a les famílies.

Aquí l'educador acompanya més que mai la curiositat de l'alumne; la seva tasca és la d'ajudar a trobar el camí, descobrir els recursos propis i aliens per fer possible el projecte.

En aquest primer curs de la NEI hem vist coses espectaculars: a casa, els nens i nenes s'enduien feina per fer i no parlaven d'altra cosa; i a l'escola, hem gaudit d'un musical, aplicacions per als petits de P3 per aprendre anglès i alemany, jardins verticals, un circ, i fins i tot un programa de televisió de debò!

En els projectes tot suma. Ens interessa la transferència de coneixements; és a dir, que el que s'apregui aquí es pugui fer servir en un altre context ben diferent. Així aprenem continguts, en efecte, però sobretot actituds, valors, fer-nos preguntes i realitzar il·lusions... Integrem tota una lliçó, en definitiva, de vida plena.

Testimonis

Estic sol, davant la càmera, vestit amb camisa i corbata, a punt de començar a gravar. En uns minuts m'hauré convertit en l'home del temps, i els nervis em superen. Ara fa un mes que vam engegar el projecte CREA, i no em puc creure que ja s'estigui acabant. Mentre espero que entri el càmera, recordo tots els bons moments que hem passat amb el grup del tecnològic, preparant el telenotícies que demà passat presentarem a totes les famílies. M'ho he passat tan bé que fins i tot em fa pena que d'aquí a tres dies comencin les vacances. Increïble! —«Joel, baixa dels núvols, que comencem a gravar!» I no vaig poder treure'm el somriure malgrat els llamps i trons que estava anunciant.

Joel Sendra

Divendres, 25 de març del 2015

15:40 h.

Testimonis

Estic treballant amb un equip d'alumnes, aixeco el cap i miro el meu voltant. Un mestre gestiona un conflicte en un despatx on les parets són de vidre, mentre un altre acaba de fer una explicació a les grades de com hem de seguir avançant en el projecte. Tanco els ulls per un instant, un sentiment d'alegria m'omple i penso... «Estic acompanyat!». Algú diu el meu nom: «Jordi! Què penses? Sembla que estiguis somiant!». Un somriure de complicitat se'm dibuixa a la cara. Els alumnes també somriuen i em diuen: «Què pensaves? Va, digues!». Els miro als ulls i els dic: «Em sento molt feliç de ser tres mestres a l'aula perquè...». I sense deixar-me acabar la frase, un altre alumne interromp amb sinceritat i comenta: «Vosaltres també sou un equip, com nosaltres!» Per uns moments m'emociono, em quedo en silenci, els demano que ajuntem totes les mans al mig i els dic: «No deixeu mai de somiar!».

Jordi López

Dilluns, 7 de març del 2015

15:37 h.

15.

La docència compartida

Veiem els alumnes sent protagonistes, aprenent i creixent com a persones. Aquesta és la funció de l'escola: facilitar i acompanyar l'entusiasme i la curiositat innats dels nens i nenes perquè siguin els protagonistes dels seus aprenentatges.

Com ens hem organitzat per fer-ho possible? En el canvi profund i sistèmic de l'escola que suposa l'Horitzó 2020 destaquem ara dues figures: l'equip de docents i els tècnics de gestió.

Vegem, en aquest punt, el primer. La NEI suposa passar d'un sol professor a l'aula a tres treballant conjuntament. Unim tres especialistes (un de l'àmbit de llengües, un de socials i humanitats i un de ciències) que s'encarreguen de la tutoria, l'acompanyament en l'aprenentatge i la dinamització a l'aula.

Amb rols diferents segons cada moment, els educadors es coordinen i apareixen amb una sola veu. Recordem que vénen del PIEP (Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot), en el qual durant el curs passat van aprendre a ser un equip d'alt rendiment.

No ens obsessionem amb el control dels continguts i reforcem la nostra nova funció amb la seguretat de l'equip: fer bones preguntes i fer que se les facin també els alumnes, en lloc de donar-los totes les respostes.

I allò que volem que tingui lloc a l'aula ens ho proposem a nosaltres com a tasca: veure'ns des de les nostres habilitats, ser capaços d'aprendre i transcendir els conflictes interns amb diàleg i generositat. Cedim i arribem a acords, trobem solucions, creixem.

La docència compartida és posar-se a la pell dels alumnes quan treballen per projectes. Hi ha molta feina prèvia a fer perquè a la NEI tot funcioni; aprenem cada dia eixamplant els nostres límits. Els professors viuen amb gran intensitat tantes hores de docència compartida. Com hem vist, ells també han de portar a terme un treball interior per afrontar aquest repte.

16.

Els TEG

Com vèiem en el quadern o6, dedicat al MEG (Model Estratègic de Gestió), en l'escola que volem disposem d'una nova figura de suport al professorat. Ens referim al TEG (tècnic de gestió).

Durant el curs 2014-2105 també ens hem estrenat en aquest sentit. Cadascuna de les tres escoles de la NEI compta amb aquesta figura professional.

Aquest és un recurs que facilita molt la gestió, no només acadèmica, sinó també pedagògica perquè, a més d'alliberar de feines administratives i burocràtiques als tutors, els TEG intervenen també com a suport del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Els TEG participen en les reunions de planificació dels tutors, de manera que estan sempre al dia de la seqüència en el calendari i de la intencionalitat de les accions previstes.

Cal afegir que el treball per projectes demana molt de context. D'aquestes tasques també se n'ocupen els tècnics de gestió. Ens referim a preparar les sortides, coordinar la participació dels pares i mares especialistes o preparar les plantilles d'avaluació, entre d'altres.

Aquests educadors són proactius i s'ocupen de la comunicació amb les famílies, amb la quantitat de correus electrònics i fotografies que això suposa. En alguns casos també atenen els mitjans que se'ns han acostat interessats per l'Horitzó 2020. Són, en definitiva, una peça clau en l'equip que fem realitat el somni.

Testimonis

Ensenyo al meu marit una foto d'avui a 5è de la NEI. Estava tan sorpresa durant l'estona que he passat amb els alumnes aquest matí que he volgut enregistrar l'escena. Li pregunto si sap de quina hora era. «Ni idea», em contesta, i aleshores li explico: «És l'estona d'esbarjo dels alumnes que veus aquí treballant. Han estat ells que m'han demanat si, en lloc de baixar al pati, podien quedar-se a enllestir feines del projecte CREA; volien sorprendre amb grans progressos els seus tutors quan tornessin». És un petit detall que diu molt de l'autonomia, el compromís i l'entusiasme amb què vivim tots la NEI. Les teg treballem de valent integrades en l'equip docent, fent possible l'escola que volem.

Lourdes Vila

Divendres, 20 de març del 2015
20:10 h.

Testimonis

Tota la família reunida per celebrar l'aniversari de l'avi. Com ja és habitual, després de dinar, el Bernat ens fa sortir al jardí a grans i petits per jugar una de les lliguetes de futbol que organitza. A tots els cosins els encanten aquests partits, i sobretot guanyar —al Bernat, al que més—, tot i que per això, més d'un cop, s'acaba amb alguna baralla o algun plor. El Bernat explica les normes i diu ben convençut: «Primer, estem aquí per passar-ho bé. Segon, juguem en equip i si volem guanyar, hem de passar-nos la pilota i deixar jugar a tothom. I tercer: el més important no és guanyar, sinó divertir-nos». No m'ho podria creure. Res a veure amb les normes de sempre del Bernat! Només un mes de NEI i ja havia rebut un nou missatge, que havia arribat ben endins... Alguna cosa nova estava passant!

Ana Español

Diumenge, 12 d'octubre del 2014

17 h.

17.

El projecte vital i l'acció tutorial

Hem fet un recorregut pels elements fonamentals de la NEI. Encara ens falta, però, atendre el que potser podria passar desapercebut, que és el principal per a nosaltres. Tornem-hi: acompanyem el desplegament del projecte vital dels alumnes, per això ens diem educadors.

La reflexió de l'inici i final del dia, l'espai d'inici i final de setmana, el treball per projectes, el CREA, el desenvolupament de les competències... Tots aquests són contextos per afavorir l'aprenentatge dels alumnes. I malgrat tot, hi manca alguna cosa, i és quelcom essencial.

Actuem per descobrir-nos i trobar-nos, per contactar amb allò que ens agrada, la nostra vocació, el que té sentit per nosaltres. Així, els tutors segueixen de ben a prop el creixement dels alumnes. Seguint la tradició ignasiana, podríem dir que aquesta és la nostra tasca fonamental. Els tutors tenen una visió integral de l'alumne molt profunda. Això els ajuda molt en el treball conjunt amb les famílies per acompanyar-los en el repte del seu creixement.

En l'acompanyament personal, els educadors programen espais i aturades individuals per reflexionar

sobre el que calgui: «Com et veus?» o «Com t'ha anat la darrera setmana?» són preguntes obertes per prendre consciència del progrés i les dificultats.

Si abans sovint els tutors havien esdevingut bombers que apagaven focs, ara necessitem que siguin inspiradors que eixamplin horitzons. Als alumnes d'ESO se'ls convida fins i tot a preparar la trobada de l'endemà amb el tutor.

Afegim que la llibreta del projecte vital és un element clau en aquest viatge interior. Aquest diari personal ens serveix també per fer un examen de consciència: registrar el que penso, sento i faig.

Ens proposem metes, esbrinem el nostre marge de millora i passem a l'acció per trobar en les lectures que fem posteriorment el camí que hem recorregut.

Anant una mica més enllà: amb la llibreta del projecte vital cultivem la interioritat i l'espiritualitat; és a dir, la connexió amb el que som i sentim i amb aquelles preguntes sobre mi mateix, els altres i el que visc que m'ajuden a trobar sentit. Amb la llibreta generem i celebrem l'hàbit de relatar-nos i donar sentit a les nostres vides.

18.

L'avaluació

A l'acció tutorial, al seguiment de fons relatiu al projecte vital de cada alumne, s'hi insereix l'avaluació. També aquest punt és, en efecte, tota una novetat en la NEI.

D'entrada, assenyalem que l'avaluació no te un punt de partida parcel·lat, sinó que la visió global de l'alumne domina la visió dels professionals. Aquests poden passar de la mirada general a la particular en comptes de quedar-se en la perspectiva acadèmica i parcel·lada de l'escola tradicional.

En segon lloc, cal dir que treballar per projectes suposa que els alumnes encaren i resolen els reptes per si mateixos. I afegim que passar a l'acció comporta equivocar-se, perquè aprenem quan ens arisquem a realitzar les nostres propostes i veiem que cal millorar-les.

En aquest context, els mestres i professors duen a terme un acompanyament immediat, regulant i reorientant els errors associats a la descoberta. Observem com l'avaluació és formativa i contínua.

D'altra banda, si el que ens interessin són els processos i les eines associades a l'*aprendre a aprendre*, cal que ens fixem en el desenvolupament

de les habilitats, estratègies i actituds de l'alumne. L'avaluació a la NEI també és, doncs, competencial.

En l'aprenentatge integral tampoc podem oblidar la importància de la memòria i l'assimilació dels continguts. En aquest sentit, a la NEI també fem petites proves en les quals comprovem el nivell d'adquisició de determinats coneixements. L'avaluació quan cal també és, per tant, sumativa.

Seguim. Tota aquesta pràctica queda recollida en el butlletí de notes. A la NEI avaluem vuit competències (comunicativa, matemàtica, coneixement i interacció amb el món físic, autonomia i iniciativa personal, digital, cultural i artística, social i ciutadana, aprendre a aprendre). I ho fem de manera gràfica: una pila està més o menys carregada depenent del grau d'assoliment.

En un altre espai del butlletí hi apareixen també les qualificacions de les diferents àrees segons indica la normativa vigent (per matèries). Són unes qualificacions obtingudes a través de les activitats d'aprenentatge dutes a terme en els àmbits específics i en els projectes.

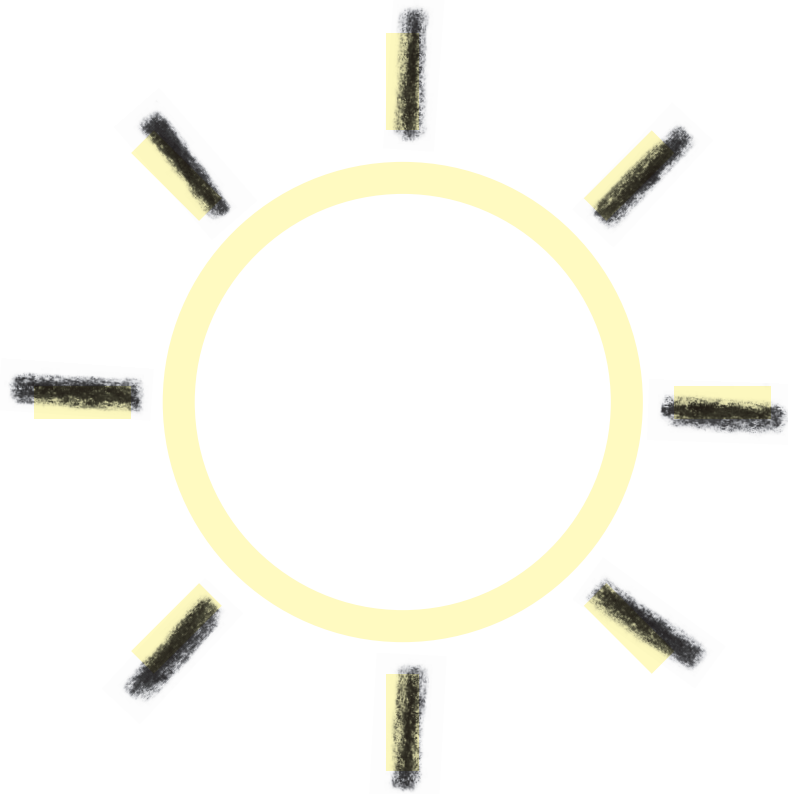
En resum: volem que l'avaluació no sigui un objectiu de final de trimestre, un temible i homogeneïtzador barem, sinó un constant *feedback* que ens permeti millorar. Amb aquesta filosofia introduïm l'autoavaluació i l'avaluació dels companys, i això ens dona una riquesa enorme.

Testimonis

Fa uns moments estava amb els meus amics, parlant sobre l'institut, precisament sobre els exàmens que tenien i el que feien a cada assignatura. El meu millor amic m'ha dit que estaven estudiant la història de l'Islam, que ja havien fet l'examen de tot el que sortia al llibre i que ja no se'n recordaven ni dels pilars de la religió. Nosaltres vam dir que havíem fet una prova escrita, però també havíem fet un videoreportatge sobre l'Islam, entrevistes amb una persona musulmana i moltes coses més. I m'adono que tenim molta sort de viure la NEI, perquè t'obre moltes portes.

Enric Ariza

Dijous, 4 de febrer del 2016
19:13 h.

19.

El final de curs

I així arribem al mes de juny. Com va ser el tancament del primer curs de la NEI? Doncs, si hem de ser sincers, hem de reconèixer que va ser molt emotiu, ple d'una tristor dolça més propera al comiat d'unes colònies que no pas a l'estrès dels tradicionals exàmens finals.

De la mateixa manera que hi va haver una benvinguda particular al setembre, durant la darrera setmana de curs també vam treballar un projecte singular. I és que en la NEI hem comprovat en primera persona la importància de fer bé les coses, amb l'atenció i el temps que requereixen.

Enguany hem viscut moltes coses junts; alumnes i educadors hem fet un bon equip i hem arribat ben lluny. Agraïm haver-nos llençat a la piscina, tot el que hem donat i tot el que hem rebut.

I els tutors seguim acompanyant. Entreguem les notes amb un retorn molt especial i convidem a la reflexió: Com vaig començar el curs i com l'he acabat? Què he après dels meus companys? Què vull fer durant l'estiu?

En la festa que preparem plegats no hi falta la música ni un pica-pica carregat d'emocions.

Encara no tenim resultats contrastats, però estem segurs que això funciona...

Una prova ben palpable és que hem començat el 2015-2016 amb trobades espontànies dels alumnes amb els seus antics tutors de la NEI. L'estima no s'esgota i ara, amb els nous vincles que estem teixint a 6è de primària i 2n d'ESO, seguirem aprenent i creixent.

20.

Durant la NEI hem après...

Així com hem fet amb relació al MOPI, passem ara a revisar en un apartat sintètic allò que estem aprenent. I és que la Nova Etapa Intermedària està ajudant els alumnes:

- A desenvolupar competències d'ordre intel·lectual, com ara utilitzar la informació, resoldre problemes, exercir un judici crític i desplegar pensament creatiu.
- A desenvolupar competències metodològiques creant mètodes de treball efectiu, utilitzant la tecnologia i assegurant la comunicació.
- A desenvolupar competències d'ordre personal i social que contribueixen a desenvolupar la cooperació i la personalitat dels alumnes.
- A desenvolupar la sistematització de la recerca d'informació i la tria de la informació pertinent i apropiada (que són els aspectes més rellevants que aporta la metodologia de projectes i resolució de problemes).
- Observem com aquest seguit d'aprenentatges són fonamentals en la nova escola. Així doncs,

podem afirmar que estem —ara i aquí— desplegant i concretant l'Horitzó 2020.

- A augmentar la capacitat d'anàlisi dels nois i noies en situacions problema, que els permeten assajar vies i pistes de resolució, i revisar els aspectes idonis tenint en compte els requisits i les conseqüències de les solucions que han assajat.
- A desplegar un judici crític propi a través de formar-se una opinió dels esdeveniments. Estan aprenent a analitzar els fets i verificar-ne l'exactitud.
- A adoptar una posició i a expressar opinions. Articulen i comuniquen punts de vista per justificar i relativitzar la seva opinió.
- A comparar els seus punts de vista amb els dels altres i a avaluar la proporció de raó i emoció del seu punt de vista.
- A valorar la dimensió creativa del pensament, individualment i en grup. En aquest punt hem de destacar els projectes, i en especial el projecte crea.
- A restar oberts a múltiples maneres de considerar els esdeveniments i deixar-se impulsar

per la intuïció. A deixar-se amagar per la totalitat dels elements d'una situació.

- A acceptar el risc i allò que els és desconegut gràcies a l'actitud lúdica i l'enfocament de joc que la NEI ha adoptat.
- A ser receptius a l'aparició de noves idees i noves formes. A adoptar un funcionament flexible i provar diferents maneres d'explorar noves idees.
- A aprendre a fer servir mètodes de treball eficaços gràcies al treball en grup de les diferents formes d'agrupació que la NEI proposa.
- A visualitzar les tasques en el seu conjunt i a regular-ne i analitzar-ne el procés. Adapten el seu mètode de treball a la tasca i el context i reajusten les seves accions quan convé. Així mateix, aprenen a dur a terme la tasca en el termini pactat.
- A reconèixer les seves característiques personals identificant, segons convingui, les emocions, els sentiments, els valors, les referències i possibilitats. En definitiva, a descobrir les seves fortaleces i limitacions.

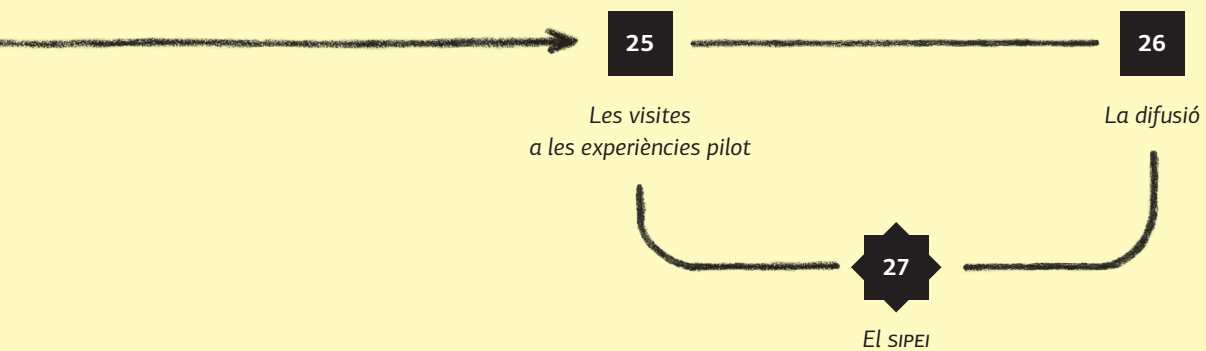
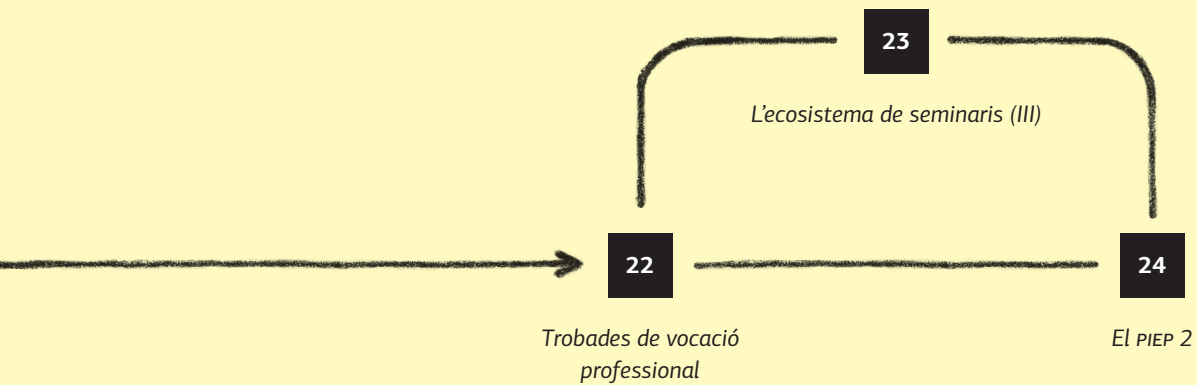
- A situar-se entre els altres tot reconeixent la seva pertinença a una col·lectivitat. En aquest context, estan preparats per utilitzar els seus recursos personals i començar a aprendre com determinar els criteris d'èxit personal.
- A desenvolupar la cooperació a partir de la gestió dels conflictes de grup.
- A avaluar la seva contribució i la dels seus companys en les tasques i a identificar les tasques més atractives.
- A comunicar-se de forma apropiada: a conèixer i respectar els costums, normes, codis i convencions, per exemple.

Observem com aquest seguit d'aprenentatges són fonamentals en la nova escola. Així doncs, podem afirmar que estem —ara i aquí— desplegant i concretant l'Horitzó 2020.

IV. La xarxa

21

*L'Horitzó 2020
amb perspectiva*

08. Tastem el somni. 32 experiències per viure el canvi educatiu

21.

L'Horitzó 2020 amb perspectiva

Com dèiem a l'inici d'aquest quadern, les experiències pilot del MOPI i de la NEI estan en funcionament en quatre i tres centres, respectivament, de la xarxa. Estem molt contents de tenir 1.800 alumnes submergits durant el curs 2015-2016 en la nova escola.

I tanmateix, l'Horitzó 2020 és més que aquest focus d'innovació. Som vuit escoles amb 13.300 alumnes. Avancem tots junts i cohesionadament vers l'escola que volem. La noció de projecte vital i les 5 Cs guien la nostra transformació.

Avui la xarxa ja està treballant pel canvi educatiu en cadascuna de les etapes escolars. Així, aquest curs celebrarem la finalització de l'experiència pilot de la NEI, i el 2016-2017, la realització completa del MOPI (als grups de P3 i P4 previstos inicialment hi afegim el de P5). També durant el curs que ve iniciarem l'experiència pilot del TQE (tercer i quart d'ESO).

La feina d'innovació, planificació, formació i execució d'obres i materials és enorme. Com us podeu imaginar, per fer realitat el somni de l'Horitzó 2020 necessitem la força de la xarxa.

Perquè el setembre del 2017 tenim previst implementar el canvi educatiu a les etapes de primària 1-4 i la formació professional. I el batxillerat, com no podia ser d'altra manera, també està treballant de valent per sincronitzar-se amb la consecució del TQE.

Abans de tancar aquest punt, ens agradaria fer una consideració sobre el desenvolupament de l'H2020. En l'etapa de transició entre el model antic i el nou, hi reconeixem dues escales d'introducció i abast.

Així, si amb les experiències pilot tastem el somni, és a dir, obrim camí, és per dos motius. D'una banda, des d'aquest nou ambient disruptiu d'aprenentatge es produeix un transvasament natural al sistema ordinari d'accions i aprenentatges que s'hi experimenten. D'altra banda, i en una segona fase, les experiències pilot ens permetran, ara sí, la generalització de la transformació profunda de l'educació en les diferents etapes i escoles.

22.

Trobades de vocació professional

La tradició ignasiana ens convida a aturar-nos i a donar-nos espais i temps per connectar amb nosaltres mateixos i conrear el nostre interior per trobar i donar sentit a tot allò que fem i vivim.

Durant el curs 2014-2015 hem programat diverses trobades de vocació professional, les anomenades tvp, amb una participació de 158 educadors. Si hi sumem els 33 del PIEP i els 23 dels exercicis espirituals a Manresa i Loiola, sumen un total de 214 persones (623 des de l'any 2012).

Ens retirem durant un parell de dies per trobar-nos amb nosaltres de manera genuïna. Perquè el projecte vital és personal; el sentit està en el nostre interior. Aquest projecte vital no és una tasca de planificació, sinó de recerca, de valentia cap a un mateix, de silenci, d'introspecció. Què hi ha, doncs, en la profunditat del nostre ésser?

Quan ens escoltem, quan deixem que brolli de l'interior la nostra contribució, reprendrem la nostra acció quotidiana amb un sentit més autèntic. «A què vull dedicar la meva vida?»,

«Què em fa feliç?», «Quina és la meva vocació?», són preguntes radicals.

En les figures d'Ignasi de Loiola i Jesús de Natzaret hi trobem models de referència que ens ajuden a donar resposta a aquestes preguntes. Practiquem el silenci, connectem, escrivim, compartim, llegim, ens enriqueim. Es tracta de viure la vida, no que aquesta ens visqui a nosaltres.

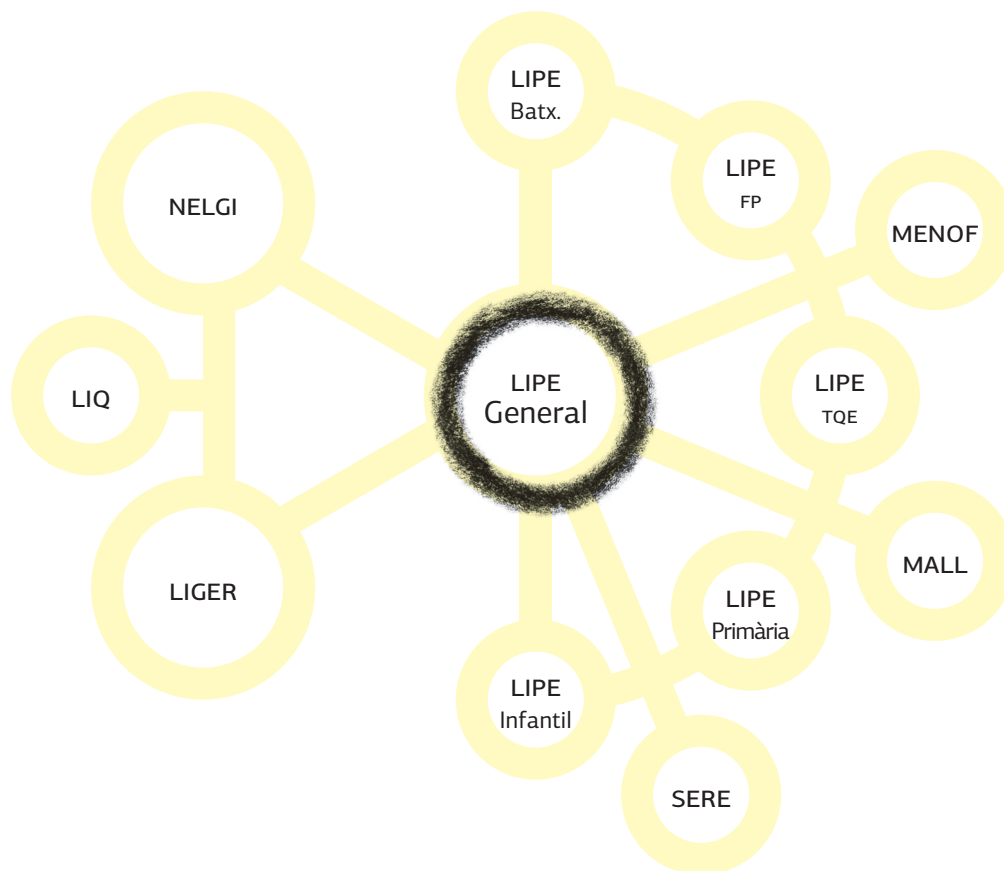
Revisitar la nostra vocació és fer present què em va moure i continuo mantenint viu per dedicar la meva vida a l'educació. Les tvp són, doncs, una invitació a estimar i deixar-nos estimar, a despendre'ns del lloc central que a vegades ocupem, per situar en el seu lloc la nostra missió, la nostra vocació al servei dels altres.

Testimonis

Som a Montserrat. No és la primera vegada que hi pujo amb companys de Jesuïtes Educació, però sí la primera que hi encenc una espelma. El context acompanya; avui fa fred i aquesta tarda han caigut quatre gotes. Hem començat la TVP amb un treball personal i després compartirem amb el grup el nostre recorregut vital. Sempre és emocionant ser testimoni del descobriment de la riquesa de l'altre. Sonen les campanes, aquí (i arreu) tot és vida, misteri.

Glòria Espuña

Dijous, 22 d'octubre del 2015
20:15 h.

23.

L'ecosistema de seminaris (III)

Si el títol d'aquest epígraf porta un *III* és perquè dins la col·lecció Transformem l'educació apareix aquí per tercera vegada (les anteriors referències les trobem a l'apartat 4 del quadern 03 i a l'apartat 6 del quadern 04).

Com a novetat podem dir que durant el curs 2014-2015 hem incrementat el volum de treball: de vuit seminaris hem passat a dotze, amb una participació de més de 140 educadors de totes les etapes (mestres, professors, gestors i directius).

Als ja coneguts LIGER, NELGI i LIPE, amb els associats d'infantil, primària, tercer i 4t d'ESO, formació professional i batxillerat, cal afegir-hi el LIQ (Lideratge i Qualitat), el SERE (Seminari d'Ensenyament de Religió), el MALL (Model d'Aprenentatge de les Llengües) i el MENOF (Model d'Educació No-Formal).

La majoria d'aquests seminaris s'han fet tres vegades (alguns ho han fet dues i altres han fet fins a quatre sessions), i del debat intern n'hem generat dotze documents que sintetitzen les conclusions extretes.

Més enllà de les dades, la forma peculiar de procedir de l'ecosistema de seminaris ens està conduint:

1. Percebre i descobrir la realitat, suspenent i superant la nostra mirada esbiaixada.
2. Presenciar i descobrir el nostre coneixement profund del que està passant, del paper individual i col·lectiu que hi tenim. Deixar que ens amari la novetat. Deixar que ens arribin realitats emergents.
3. Adonar-nos i tenir la visió del que cal fer.
Crear prototips i experiències pilot.

O, dit d'una altra manera: per l'Horitzó 2020 és crucial el paper d'aquest *think tank* innovador. Gràcies a la seva dinàmica resollem problemes complexos de naturalesa adaptativa.

Si volem construir el futur, ens cal anar més lluny de la mera anàlisi; ens cal obrir el camí a la intuïció i la visió. I per fer possible aquesta disposició humana, hem d'endinsar-nos en la nostra condició interior.

Es tracta d'arribar amb el diàleg a la font originària de la qual brolla el nostre dir, sentir i actuar, de fer visible aquell punt cec i superar així creences per albirar el futur emergent.

24.

El PIEP 2

Amb el primer curs d'experiències pilot en marxa, la roda ha començat a avançar i tot l'engranatge intern gira ja sense aturar-se. Mentre els pioners aprenen al MOPI i a la NEI, hem de planificar una segona edició del Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot (PIEP).

Es tracta de preparar l'equip d'educadors que s'incorporaran a la NEI el curs 2015-2016. Ells seran els futurs tutors de 6è de primària i de 2n d'ESO de Jesuïtes Lleida, El Clot i Sant Gervasi.

També vam començar amb una setmana residencial al Monestir de les Avellanes a principis del mes de febrer, i durant tot el curs hem continuat fent equip generant els materials i les sinergies necessàries per fer possible el somni.

La novetat més destacada del PIEP 2 ha estat la possibilitat de fer una setmana de pràctiques a la NEI. I és que res millor que aprendre de l'experiència directa!

El PIEP 2, de nou, ha girat al voltant de l'element nuclear que hem treballat al llarg de tot el programa: el projecte vital. Durant les 370 hores estructurades

en cinc blocs, aprofundim en el projecte vital, perquè, com hem dit en nombroses ocasions, transmetem el que som.

Més enllà d'aquest eix transversal, el PIEP 2 incorpora 11 temàtiques: metodologies, conceptes pedagògics, producció de materials didàctics, dinàmica de l'equip, plantejament de la NEI, marc de l'Horitzó 2020, metaaprenentatge, creences dels docents, models del MEJE, vocació professional i ús de la tecnologia.

D'aquesta manera, l'educació integral que proposem i la construcció del projecte vital de cada alumne estan presents en totes i cadascuna de les reflexions i praxis que duem a terme en el programa.

Afegim que una peça singular d'aquesta segona edició ha estat el matí que hem dedicat al cos, la dansa i el moviment a l'Obrador de Moviments... Per saber com vam viure aquesta experiència, visiteu el vídeo disponible al lloc web de l'Horitzó 2020 (h2020.fje.edu).

Testimonis

Avant Lleida-Barcelona. Aprofitem el trajecte cap a Barcelona per preparar l'inici de dia, avui ens toca a nosaltres. El vagó està en silenci, els passatgers estan mig adormits i nosaltres ja la fem petar, fins que sentim un «ssst, silenci!». Amb mirada de complicitat comencem a parlar més fluix. Obrim la llibreta del projecte vital, rellegim idees, i pensem en l'eix central del nostre dia d'avui: el joc. Farem un inici de dia durant el qual redescobrirem algunes sensacions de quan vam ser nens; tancarem els ulls i escoltarem diversos sons: el so de la pluja fina quan cau, les fulles de tardor quan les trepitgem, el so del despertar del bosc. Volem iniciar el dia amb una nova mirada, disposats a redescobrir l'infant que tots portem dins.

Marina Comellas i Mireia Torres

Divendres, 20 de febrer del 2015

7:25 h.

Testimonis

(Text extret del formulari de valoració)

*Ha estat tot meravellós. Ha superat les expectatives...
Vaig trobar a faltar, això sí, una mica més
de temps per aprofundir en les idees que ens
va transmetre en Lluís... Ara ens toca a nosaltres
seguir pensant i reflexionant. Les converses mai
no acaben; segueixen en altres contextos, al nostre
cap, amb altres persones fins que tornem a tenir
la sort de retrobar-nos. Uns amfitrions excepcionals
des del primer moment, en què vàrem enviar
el primer correu mostrant interès, fins el seminari
fa mesos, fins l'últim minut: en el tracte
als participants, la informació, els àpats...
en tot!*

Seminari del 19, 20 i 21 de gener del 2016

25.

Les visites a les experiències pilot

En aquest recorregut pel curs 2014-2015 i el primer trimestre del 2015-2016, afegim que amb el suport del CETEI (Centre de Tecnologies Ituarte), el nostre node d'innovació educativa, oferim la possibilitat d'entrar a les aules de les experiències pilot i conèixer de primera mà el nostre projecte.

Així, durant el primer curs del MOPI i de la NEI van visitar els sis centres on es fan les experiències pilot un total de 431 persones. El format que proposem és el de la jornada o el seminari.

Curiosament, quan els participants entren a les aules i s'integren en l'activitat dels alumnes, aquests no aturen el treball que tenen en aquell moment entre mans. Són els alumnes duent a terme tasques amb tres tutors; res s'atura si un docent se'ns acosta.

Després de compartir la dinàmica amb els nens i nenes, ens retrobem amb els grups amb un o dos tutors de les experiències pilot per posar en comú el que hem vist i ens ha sorprès, els dubtes i possibilitats de seguir fent camí.

Si revisem les dades, observem que els equips directius de les escoles de la xarxa de Jesuïtes Educació han visitat el MOPI i la NEI, així com membres del Departament d'Ensenyament, de Blanquerna, personalitats del sector de l'educació, equips de les escoles Bisbat de Mallorca, marianistes, companys de les escoles jesuïtes de les zones est i nord d'EDUCSI, inspectors d'Ensenyament i escoles públiques de dins i fora de Catalunya, entre d'altres.

En aquest mateix sentit, un lloc destacat el té el PIP (Programa d'Innovació Pedagògica) que vam celebrar a Barcelona els dies 10 i 11 d'octubre del 2014. Fins a 62 persones vingudes d'arreu del món —participants del SIPEI (vegeu l'apartat 25)— van visitar Jesuïtes Sant Gervasi i El Clot per reflexionar detingudament sobre l'Horitzó 2020 i el present i futur de l'escola.

Si voleu prendre part d'aquesta iniciativa, visiteu el lloc web de l'Horitzó 2020 i ompliu el formulari d'inscripció. El CETEI, encara que hi ha molta demanda, es posarà en contacte amb vosaltres per intentar concretar conjuntament el grup i les dates.

26.

La difusió externa

Aquest és un tema estratègic. Seguint el fil de les visites a les experiències pilot, fem una passa més enllà. Tenim clar que no hi ha un únic model per a l'escola del segle XXI i, tanmateix, sentim com un deure comunicar i compartir la nostra experiència d'innovació disruptiva.

Hi hem dedicat temps, energia i paraules. Apareixem des del compromís amb l'educació i amb els nens i nenes d'avui i del futur. Cal reflexionar i passar a l'acció, i cal que ho fem tots, cadascú des del seu context i tradició, però fent, al mateix temps, equip.

Nosaltres ens oferim en aquesta gran coalició per la transformació educativa. La presentació de la col·lecció Transformant l'educació el 5 de març a l'auditori del carrer Valldonzella de Blanquerna-Universitat Ramon Llull va ser un punt destacat en aquesta missió.

Gràcies al periodista Jordi Casabella i a l'equip de comunicació de Jesuïtes Educació, l'Horitzó 2020 i les experiències pilot han estat molt presents als mitjans nacionals i internacionals.

I a partir d'aquí hem participat en nombrosos congressos i conferències: Madrid, Saragossa, Lleó,

Múrcia, Mallorca, Portugal, Itàlia, França, Guatemala, Mèxic, Argentina, Uruguai i Xile, entre d'altres.

Els intercanvis sempre són profitosos. L'Horitzó 2020 té molt bona rebuda: compartim diagnòstics i esperonem a l'acció. El món de l'educació sap que ha de canviar i que ja no pot posposar el repte gaire més temps. Fem créixer l'entusiasme del projecte: sí, transformar l'educació és possible.

Percebem un clam generalitzat a favor del canvi. Especialistes, pares i mares, mestres i professors, directors d'escoles, polítics, intel·lectuals... Allà on compartim la nostra experiència s'obre un debat dirigit cap al canvi real. Com ho esteu fent? Per on es comença?

Testimonis

(Text extret del correu electrònic a Xavier Aragay i Jonquera Arnó després del seu viatge a Argentina, Uruguai i Xile)

Estimats Xavier i Jonquera, el divendres 4 de desembre us vaig sentir al Col·legi del Salvador. Vaig sortir-ne taral·lejant amb Silvio Rodríguez: «Vaig gaudir tant, tant cada part, i vaig gaudir tant, tant cada tot, que em dol una mica menys que te'n vagis, perquè et quedes aquí amb mi d'alguna manera». Moltíssimes gràcies per la presentació, per les imatges, per les mirades que reflectien la feina compartida, la humilitat, l'entrega i la generositat.

Graciela Piantanida

Diumenge, 6 de desembre del 2015
18:16 h.

Testimonis

(Text extret del correu electrònic a Xavier Aragay i l'equip de la direcció general)

Xavier, Pepe, Lluís, Jonquera, Elvira i tot l'equip: en irlandès tenim una expressió que fa «Go raibh mile maith agat». És la manera més sincera que tenim de donar les gràcies, que es podria traduir com «1.000 gràcies». Buf! Què puc dir...? El SIPEI va ser una experiència increïble i va ser gràcies al vostre equip. Jo també em dedico a organitzar conferències i sé què fa falta per tirar endavant un esdeveniment d'aquestes característiques; vàreu fer una feina excel·lent. El que realment em fascina —i el que us voldria agrair de tot cor— és que ho vàreu organitzar paral·lelament a la vostra feina «normal». Heu marcat un nou estàndard d'aportacions a la xarxa jesuïta global (així com va fer també el Boston College High School amb el ICJSE l'any 2012). Les paraules no basten per expressar el meu agraïment per aquesta aportació i per la vostra hospitalitat. En un futur, el SIPEI es recordarà com un esdeveniment significatiu i creador de noves experiències. Es diran coses com «Va ser durant el SIPEI que em vaig inspirar per començar a...».

Éamonn McGuinness

Dilluns, 23 de desembre del 2015

16:11 h.

27.

El SIPEI

Del més local al més global. El recorregut del quadern o8 ens ha dut de les experiències pilot a la xarxa de Jesuïtes Educació, les visites del MOPI i la NEI, i la difusió externa per arribar finalment al SIPEI (Seminari Internacional sobre Pedagogia i Espiritualitat Ignasianes).

Del 2 al 8 de novembre del 2014 vam celebrar a Manresa el SIPEI amb 81 participants presencials arribats de tot el món, 1.582 registres virtuals i 3.345 connexions al debat en *streaming*.

Prenent el relleu del col·loqui celebrat a Bòston el 2012, jesuïtes i laics hem treballat junts per, aprofundint en l'experiència de Sant Ignasi, contribuir a la contínua renovació pedagògica de l'educació de la Companyia.

Un seminari d'aquesta dimensió té sentit quan estem en un procés de transformació profunda. És aleshores quan l'esforç de trobar-nos ens projecta amb energia renovada vers el futur.

Seguint les paraules del pare general Peter-Hans Kolvenbach, hem treballat en profunditat què significa ser avui persones conscients, competents, compromeses

i compassives a partir de les ponències de George Nedumattam (sj), Montserrat del Pozo, Joseph Carver (sj) i Peter McVerry (sj).

El repte organitzatiu ha estat gran, tant com l'encert que la xarxa internacional ens ha expressat. I més considerant que el seminari no va ser un seguit de ponències i preguntes, sinó que va tenir una metodologia molt participativa, activa i creativa (en plena coherència amb l'Horitzó 2020).

Com assenyala el secretari d'Educació de la Companyia de Jesús, José Alberto Mesa (sj), en la declaració final del SIPEI, «Estem convençuts que és necessari un canvi profund en les nostres escoles. Un discerniment genuí al centre de la nostra espiritualitat ens guiarà en aquesta tasca. També hem experimentat les immenses possibilitats que ens obren a tots el fet de pensar, treballar i somiar junts com una xarxa global».

Afegim que l'experiència va ser tan enriquidora que el testimoni ha estat recollit pels companys de Colòmbia, que tenen previst donar continuïtat al SIPEI durant el juliol del 2016.

08. Tastem el somni. 32 experiències per viure el canvi educatiu

81 participants
en el SIPEI
presencial

1.582 persones
registrades
al SIPEI virtual

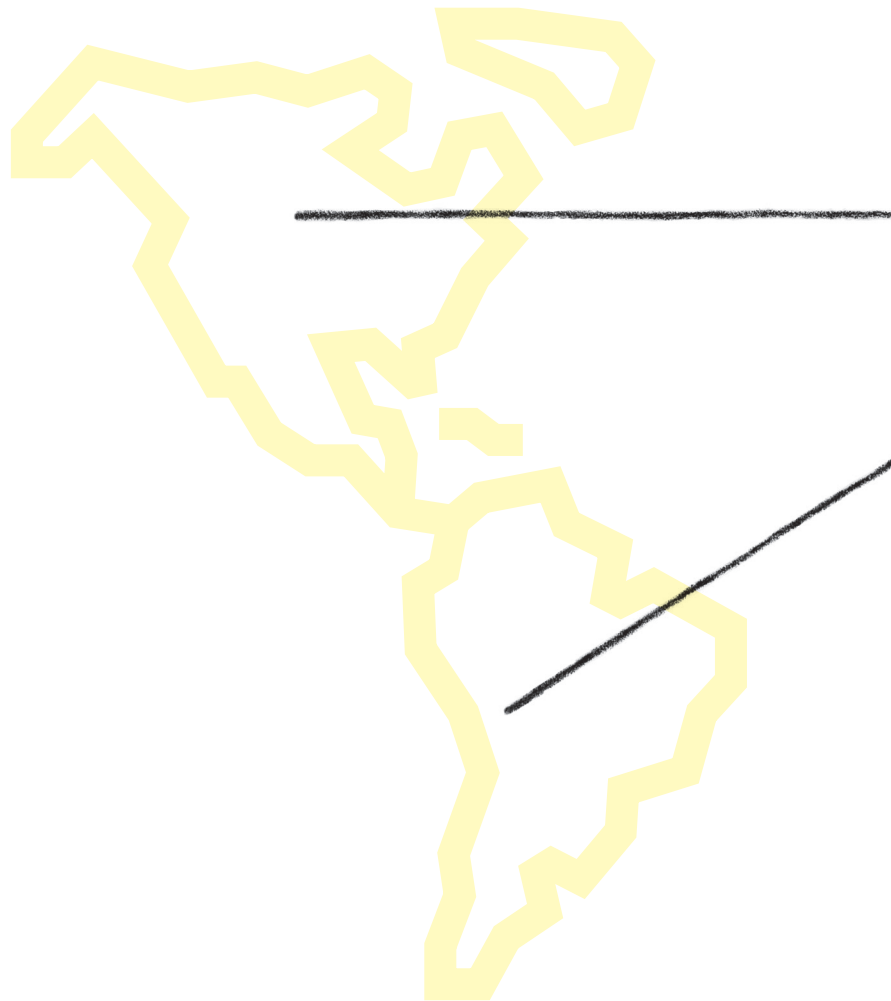
3.345 connexions
al debat
en *streaming*

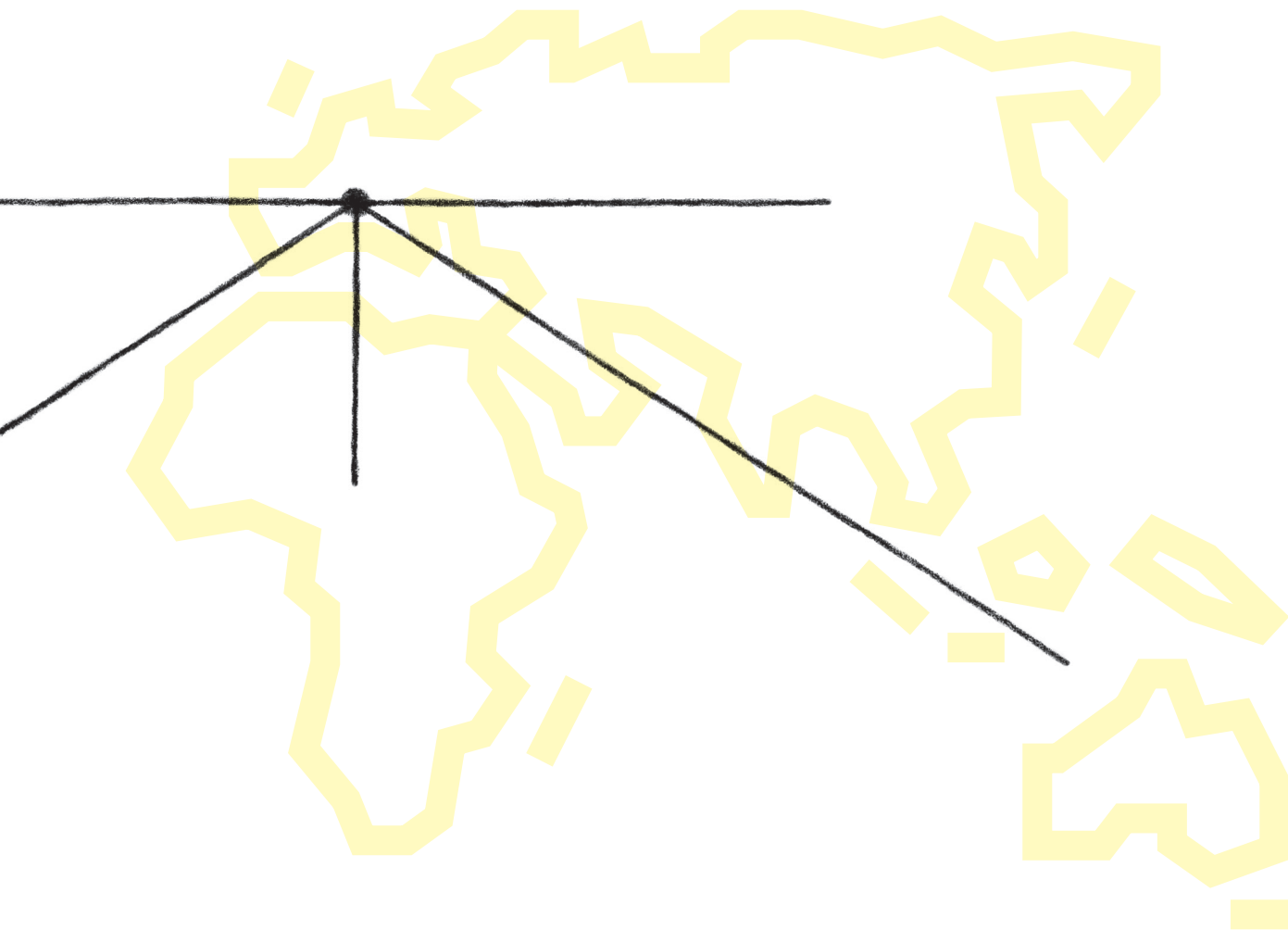
El SIPEI en dades

563 aportacions
en els debats
en xarxa

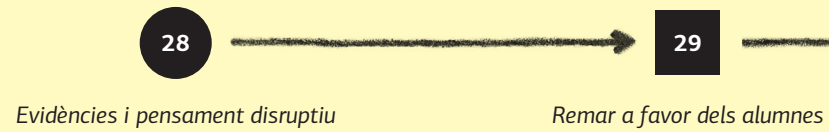
8 presentacions
d'experiències

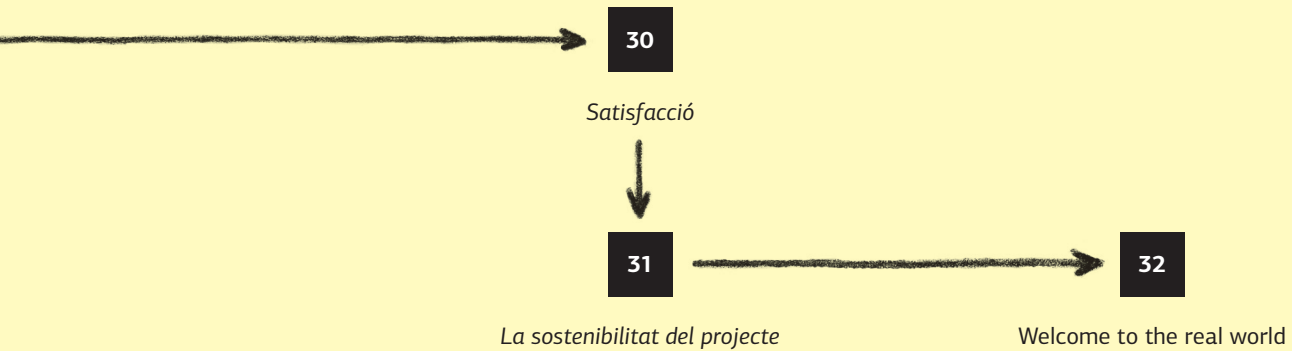
Hem arribat
a més de 4.000
persones

V. Un curs ple de sorpreses

08. Tastem el somni. 32 experiències per viure el canvi educatiu

28.

Evidències i pensament disruptiu

Arribem aquí a la darrera part d'aquest quadern o8. Escrivim aquestes línies al Nadal del 2015, quan ja tenim quatre de les sis parts del recorregut de les dues experiències pilot a l'esquena.

No és el moment encara de fer balanç objectiu amb dades precises sobre els resultats del MOPI i la NEI. Tot arribarà. Hem de dir, però, que en relació amb aquest tema de l'avaluació (interna i externa) de la NEI està previst un quadern monogràfic dins d'aquesta mateixa col·lecció el primer semestre del 2017.

Ara tenim evidències. I tant que en tenim: ho hem vist al llarg d'aquests moments-testimoni plens d'aprenentatges. Totes les intuïcions i evidències ens confirmen el camí que hem emprès. La transformació profunda de l'educació que vam somiar durant la definició conjunta de l'Horitzó 2020 és avui una realitat en moviment.

I el que hem de dir en primer lloc és que els primers sorpresos som nosaltres. No perquè estem vivint el canvi en primera persona —d'això, diríem sense vanagloriar-nos, no en teníem cap dubte—,

sinó perquè aquestes primeres evidències ens han trencat els esquemes i han superat, fins i tot, les nostres expectatives: els alumnes van més enllà del que els creiem capaços en iniciar el projecte. Els estem molt agraïts, i això ens confirma també la bondat de l'experiència iniciada.

Aquesta és la primera conclusió que traiem d'aquests mesos d'experiències pilot a la xarxa. Quan obres la porta al futur, aquest entra de cop. Cal aleshores donar-li la benvinguda i estar atents a les novetats que duu sense idees preconcebudes. Seguim avançant.

29.

Remar a favor dels alumnes

Què hem fet i què estem fent davant la resposta dels alumnes als nous contextos d'aprenentatge? Ens hem adaptat amb entusiasme per, estant en la mateixa embarcació, remar a favor seu.

Sembla una reacció d'allò més lògica... Però, malgrat aquesta certesa, hem d'assenyalar que suposa tota una novetat dins de la inèrcia escolar de la qual provenim.

El segle xx s'ha caracteritzat per una preeminència discursiva. Les ideologies han fet moure al seu compàs dècades d'esforços. I si la realitat no encaixava, era que la realitat estava equivocada. Però avui l'arrogància d'èpoques passades resulta grotesca.

Qui són els protagonistes de l'escola? Els alumnes. Fem, doncs, el possible per acompanya-los tan bé com sapiguem en el seu creixement vital. Simplifiquem i, amb humilitat, treballem per la nostra missió educativa, adaptem-nos tant i tan sovint com calgui per esdevenir el suport sempre disponible per als nostres alumnes.

Una de les reflexions més comentades entre els educadors de la NEI és la insistència amb la qual abans s'abordaven les classes. Alguna cosa no funciona

quan l'esforç és estèril... Ara remen amb el vent a favor i estem arribant a indrets espectaculars.

Amb el nou Model d'Ensenyament i Aprenentatge, hem passat de centrar-nos en els continguts a fer-ho en les competències; però encara podem anar més lluny perquè, com assenyala Àlex Rovira: «no vivim a l'alçada de les nostres capacitats, sinó de les nostres creences».

I aquí del què es tracta és de no posar-nos límits, és a dir, d'aprendre a somiar aquí i ara junts.

30.

Satisfacció

De totes aquestes pàgines de narració i testimoniatge se'n desprèn l'alegria pròpia de la satisfacció.

És aquesta una sensació que no té res a veure amb l'orgull de la raó. No estem satisfets perquè, per dir-ho així, hem encertat les nostres previsions. Com hem apuntat anteriorment, són la naturalitat i l'atreviment dels alumnes els que ens han sorprès gratament.

La satisfacció és per no haver defallit, per haver-nos mantingut fidels a les nostres intuïcions d'obertura i de creixement. La veritat és que tots ens estem transformant. L'Horitzó 2020 —ho vèiem en el quadern o6— és una oportunitat per desenvolupar el nostre projecte vital.

Sortim d'esquemes rígids per aventurar-nos en la descoberta de la nostra missió, de la nostra vocació. I, per descomptat, encara no hem arribat, perquè aquest camí no s'acaba mai. Un altre dels mites de l'antic paradigma: la promesa d'un futur objectiu i feliç.

Nosaltres construïm la felicitat cada dia amb allò que la vida ens ofereix. Més prosaics, sí; però

també més reals. És la nostra la satisfacció d'estar vius, de viure amb intensitat una satisfacció que s'estén arreu amb la facilitat de les bones noves.

La transformació de l'educació (els alumnes, els educadors i les famílies ens ho confirmen) és possible. Ara i aquí decidim sortir de la confusió i atendre la nostra porció d'infinít. Compartim el que som, ens agafem de les mans i dansem en una clariana sota els estels.

31.

La sostenibilitat del projecte

Una de les preguntes que sovint ens fem i ens fan és sobre la sostenibilitat de les següents fases de l'Horitzó 2020. Ara estem a l'inici i, com en qualsevol començament, hi ha molta energia i disponibilitat.

Tothom està posant el seu 100% perquè les coses vagin tan bé com sigui possible. Però com progressarà la nostra transformació profunda de l'educació d'aquí a cinc, deu, quinze anys?

El cert és que no ho sabem. Ho hem vist en altres quaderns: avui la realitat és líquida... Cal dir que en el nostre plantejament no busquem les seguretats del segle passat, però tampoc no som inconscients ni temeraris.

Els secret d'una font perquè l'aigua en brolli constantment és mantenir-ne ben alimentades les reserves. On és el nostre dipòsit natural? També dins la muntanya, al nostre interior.

I com podem mantenir-ne les reserves a bons nivells? Tenint cura de nosaltres mateixos. Si les organitzacions són persones que s'uneixen per fer coses per a altres persones, la sostenibilitat

dels seus projectes depèn en bona mesura de com es regenera la seva il·lusió.

Que l'Horitzó 2020 sigui una crida i una oportunitat per connectar-nos amb la nostra vocació suposa un context obert que ens interpel·la i que, al mateix temps, ens retorna la llibertat i la responsabilitat personal de respondre a aquesta crida.

Dit d'una altra manera: estariem equivocats si penséssim que Jesuïtes Educació omplirà el nostre dipòsit. Només cadascú des de sí mateix pot fer-se aquest regal. El paper de la xarxa és el de facilitar el treball, la *cura personalis* per al creixement personal i professional.

I així podem estar segurs que progressem en espiral, és a dir, que cada vegada que passem pel mateix averany, ho farem millorant la profunditat i l'excel·lència.

32.

Welcome to the real world

Si en començar aquest cinquè capítol vèiem com a primera conclusió que els primers sorpresos de la reacció dels alumnes érem nosaltres mateixos, ara tanquem el quadern o8 amb una certesa molt compartida a les aules i els passadissos del MOPI i de la NEI: no hi ha marxa enrere. Malgrat totes les hores que el projecte ens demana, ningú no tornaria a fer classe com abans. Ni alumnes, ni educadors, ni famílies. I aquesta convicció ens dóna més energia per seguir innovant més enllà de les dues experiències pilot en curs.

Per començar direm que el MOPI s'amplia i que arriba fins a P5. El curs que ve (2016-2017) es posarà en marxa el TQE (tercer i quart d'ESO). Us podeu imaginar la feina que estem fent enguany a Jesuïtes Educació per fer-ho possible...

I, seguint l'ordre cronològic, com hem apuntat en l'apartat 19, tenim previst una implementació gradual però sense pausa de l'Horitzó 2020. Per a l'any 2019 volem tenir activades la majoria de les etapes educatives que cobreix Jesuïtes Educació.

Un somni fet realitat, cada dia més a prop. Ens acomiadem amb moltes ganes de conèixer les dades i les avaluacions del MOPI (de procés) i de la NEI (d'impacte) previstes per a la tardor del 2016.

Hem despertat d'una ficció. Aquest és el món real que volem construir plegats. Com ens diria el personatge de Morfeu a la pel·lícula *The Matrix*: «Welcome to the real world». Això tan sols acaba de començar. Quantes coses que queden encara per aprendre!

I la veritat és que cada dia que passa en som més, d'aquí, de ben a la vora, i de l'altra banda del globus, tots construint l'escola del segle XXI. Comptem també amb tu! Gràcies per encendre altres focs i fer-ho possible. Som-hi!

Taula de continguts

Pròleg
Introducció

13

I. Un curs ple de reptes

14

01. *Del quadern 04 al 08*

17

02. *Preparats per l'estrena*

18

03. *Un, dos, tres... Acció!*

19

II. El MOPI

20

04. *Primers compassos*

22

05. *Els espais*

24

06. *Els nens i nenes*

26

07. *El joc*

28

08. *La docència compartida*

30

09. *Les famílies*

31

10. *El final de curs*

32

11. *Durant el MOPI hem après...*

34

III. La NEI	36
12. <i>Primers compassos</i>	39
13. <i>L'inici i el final del dia</i>	40
14. <i>Els projectes</i>	42
15. <i>La docència compartida</i>	44
16. <i>Els TEG</i>	46
17. <i>El projecte vital i l'acció tutorial</i>	48
18. <i>L'avaluació</i>	50
19. <i>El final de curs</i>	52
20. <i>Durant la NEI hem après...</i>	54

IV. La xarxa	56
21. <i>L'Horitzó 2020 amb perspectiva</i>	59
22. <i>Trobades de vocació professional</i>	60
23. <i>L'ecosistema de seminaris (III)</i>	62
24. <i>El PIEP 2</i>	64
25. <i>Les visites a les experiències pilot</i>	66
26. <i>La difusió</i>	68
27. <i>El SIPEI</i>	70

V. Un curs ple de sorpreses	74
------------------------------------	-----------

<i>28. Evidències i pensament disruptiu</i>	<i>77</i>
---	-----------

<i>29. Remar a favor dels alumnes</i>	<i>78</i>
---------------------------------------	-----------

<i>30. Satisfacció</i>	<i>79</i>
------------------------	-----------

<i>31. La sostenibilitat del projecte</i>	<i>80</i>
---	-----------

<i>32. Welcome to the real world</i>	<i>81</i>
--------------------------------------	-----------

<i>Agraïments</i>	<i>87</i>
-------------------	-----------

Agraïments

Per la possibilitat de viure aquest moment històric,
volem donar les gràcies...

A tots els educadors, jesuïtes i laics, que ens han
precedit en les nostres escoles, gràcies per haver-nos
deixat traçat el camí de la innovació.

A tots els educadors de Jesuïtes Educació, gràcies
pel vostre entusiasme i compromís en trobar cada dia
noves respostes als reptes del present.

A tots els alumnes dels vuit centres de la nostra xarxa,
gràcies per les vostres idees i per la vostra espontaneïtat
i energia, junts estem transformant la realitat.

A totes les famílies, gràcies per la vostra confiança,
recolzament i interpel·lació, només fent equip junts
podrem arribar ben lluny.

A Ignasi de Loiola i a la Companyia de Jesús que va
fundar, gràcies al seu esperit i força que ens inspira a fer
de la nostra tasca educativa una vida al servei dels altres.

Títols publicats d'aquesta col·lecció:

01.

Enfoquem l'objectiu

40 consideracions per al canvi educatiu

02.

Preparem el terreny

35 claus per propiciar el canvi educatiu

03.

Formulem l'horitzó

37 fites per somiar el canvi educatiu

04.

Passem a l'acció

35 passes per viure el canvi educatiu

05.

Definim el model pedagògic

37 pilars per fonamentar el canvi educatiu

06.

Repensem la gestió de l'escola

30 estratègies per organitzar el canvi educatiu

07.

Redissenyem els espais de l'escola

35 escenaris per traçar el canvi educatiu

08.

Tastem el somni

32 experiències per viure el canvi educatiu

El quadern

El vuitè quadern de la col·lecció Transformant l'educació reprèn el fil de la crònica del desplegament de l'Horitzó 2020. Així, ens hem proposat aquí narrar el dia a dia de les experiències pilot, repassar els esdeveniments i les vivències dels cursos 2014-2015 i 2015-2016 a la Nova Etapa Intermedària (NEI) i al Model Pedagògic a l'Etapa d'Infantil (MOPI).

Perquè, com dèiem en el quadern 04, no només hem passat a l'acció, sinó que a la xarxa de Jesuïtes Educació ja estem vivint el somni. Amb aquestes pàgines volem donar veu als protagonistes, recollir les seves impressions, anècdotes, dubtes i il·lusions: explicar, en definitiva, el camí apassionant que és viure l'escola que volem.

El projecte

Des del 2009, les escoles de Jesuïtes Educació estem portant a terme una experiència de renovació educativa d'ampli abast. És el que nosaltres anomenem Horitzó 2020. Ens hem posat en moviment i amb il·lusió i esforç estem construint, entre tots i en primera persona, una manera diferent de fer escola al segle XXI.

La col·lecció

A l'experiència li cal aturar-se i reflexionar, analitzar allò que ha succeït per planificar millor les properes accions. Així és com plantegem aquesta col·lecció dirigida per en Xavier Aragay i d'autoria múltiple. Amb la col·lecció Transformant l'educació volem consolidar fites i compartir aprenentatges per seguir millorant amb totes les persones compromeses amb aquesta tasca que avui ha esdevingut imprescindible. És el nostre granet de sorra, la nostra aportació al necessari canvi que requereix l'educació. Cal que tots avancem i cal que compartim il·lusió, inspiració i experiències.

Per a més informació, visiteu el nostre [site](http://h2020.fje.edu) a l'adreça <http://h2020.fje.edu>

Hi trobareu els vídeos, els diaris i tots els quaderns d'aquesta col·lecció disponibles en català, castellà i anglès, així com un espai de participació on podreu fer-nos arribar les vostres aportacions. Us hi esperem! Gràcies!